

Abdulkadir Ahmed-Nur Hadafow

KYSY MULTA
Helsingin maahanmuuttajanuorten näkemyk-
siä työllistymiseen

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Maaliskuu 2012

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkelin University of Applied Sciences	Opinnäytetyön päivämäärä 		
Tekijä(t) Abdulkadir Ahmed-Nur Hadafow	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma		
Nimeke KYSY MULTA. Helsingin maahanmuuttajanuorten näkemyksiä työllistymiseen			
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä maahanmuuttajanuorten työllistymistilanne paremminkin ymmärretyksi antamalla heille puheenvuoro, ”vastapuhe”, ja tuoda esille heidän omia näkemyksiään ja kokemuksiaan yhteiskunnan jäsenenä sekä saada heidän äänensä kuuluville. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää maahanmuuttajanuorten työllistymistilannetta Helsingissä juuri heidän näkökulmastaan.</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena on saada tietoa maahanmuuttajanuorten työllisyyttä edistävästä tekijöistä ja riskitekijöistä sekä selvittää, mitkä asiat estävät heitä työllistymästä. Tutkimuksessani tarkastelen maahanmuuttajanuorten tilannetta työmarkkinoilla ja heidän asemaansa suomalaisessa yhteiskunnassa. Opinnäytetyöni lähtökohtana on, että maahanmuuttajanuoret itse kertoisivat miltä heistä tuntuu ja mitä heiltä puuttuu. Näin työ tarjoaa viranomaisille ja muille tahoille tietoa, mitä mieltä he itse ovat työllistymistilanteestaan. Tämä tutkimus auttaa viranomaisia hahmottamaan somalialaistaustaisten nuorten tilannetta johtopäätöksiä tehtäessä ja tarjoaa mietteitä sekä olennaista tietoa nuorten tarpeista sekä saamaan heistä kokonaiskuvan.</p> <p>Opinnäytetyötutkimus on kvalitatiivinen, sen menetelmä on teemahaastattelu. Haastattelen kuutta somalialaistaustaista 18–24-vuotiaita nuorta miestä. Haastattelun avulla selvitän heidän työllisyyskokemuksiaan ja saan tietoa siitä, mitkä asiat auttaa heitä pääsemään töihin ja mitkä asiat vaikeuttavat töihin pääsyä.</p>			
Asiasanat (avainsanat) maahanmuuttajanuori, työllisyys, rasismi ja syrjintä, laadullinen teemahaastattelu			
Sivumäärä 47	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Kieli suomi</td> <td style="width: 50%;">URN</td> </tr> </table>	Kieli suomi	URN
Kieli suomi	URN		
Huomautus (huomautukset liitteistä)			
Ohjaavan opettajan nimi Helena Timonen	Opinnäytetyön toimeksiantaja		

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis	
Author(s) Abdulkadir Ahmed-Nur Hadafow		Degree programme and option Civic activities and youth work	
Name of the bachelor's thesis Ask me. Helsinki youth immigrant's views on the employment			
Abstract <p>The purpose of this thesis is to shed light into the employment situation of the immigrant youth living in the Helsinki region through giving them an opportunity to address the employment issues as they themselves see them as members of the society. The aim of the study is to gather information regarding the factors that promote the employment of the foreign youth and, at the same time, assess those factors that have hindered them from receiving employment. This study therefore investigates the foreign youths' employment situation in the labor market and their status in the Finnish society.</p> <p>The basis of this thesis is also to give the chance for the immigrant back grounded youth to explain their unemployment situation and to tell what kind of factors they are lacking of in order to enter on work life. The result of this research will helps the authorities in decision making which affects the employment situation of the immigrant back grounded youth in Finland.</p> <p>The approach of this study is qualitative; it's method is theme interview. The means of carrying it out is a set of interviews: 6 young male individuals will be interviewed and their experiences in the labor market will be collected with the factors that either helped them receive or hindered them from receiving employment.</p>			
Subject headings, (keywords) Immigrant youth, employment, racism and discrimination, a qualitative theme interview			
Pages 47	Language Finnish	URN	
Remarks, notes on appendices			
Tutor Helena Timonen		Bachelor's thesis assigned by	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN TAUSTA	2
3	MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA	2
3.1	Maahanmuuttajatermin käsite.....	2
3.2	Maahanmuuttajien määrä Suomessa.....	3
3.2.1	Suurimmat kansalaisuusryhmät	4
3.2.2	Suurimmat vieraskieliset ryhmät	4
3.3	Maahanmuuton syyt.....	5
3.3.1	Kiintiöpakolainen.....	5
3.3.2	Turvapaikanhakijat	6
3.3.3	Paluumuuttajat ja siirtolaiset.....	6
3.3.4	Työperäiset maahanmuuttajat	6
3.3.5	Opiskelijat	7
4	MAAHANMUUTTAJIEN TYÖLLISTYMINEN SUOMESSA	7
4.1	Työllisyys ja työttömyys.....	7
5	KOULUTUKSEN JA SUOMENKIELEN MERKITYS MAAHANMUUTTAJANUORTEN TYÖLLISTYMISSÄ	9
6	RASISMI SUOMESSA	10
6.1	Määritelmä.....	11
6.2	Rasismin historia	12
7	ASENTEIDEN JA ENNAKKOLUULOJEN MERKITYS MAAHANMUUTTAJIEN TYÖLLISTYMISSÄ.....	13
8	YHDENVERTAISUUSLAKI JA SYRJINTÄKIELTO SUOMESSA	15
9	TUTKIMUSONGELMA JA TOTEUTUSTAPA.....	15
9.1	Tutkimus tavoitteet	15
9.2	Tutkimusetiikka	16
9.3	Tutkimusympäristö	17
9.4	Tutkimuskysymys.....	18
9.5	Tutkimusmenetelmä	18
9.6	Aineiston keräys ja haastattelut	19

9.7	Tutkimusaineiston analysointi	20
10	TUTKIMUSTULOKSET	21
10.1	Taustakysymykset.....	22
10.2	Työelämään liittyvät kokemukset ja tiedot.....	25
10.3	Asenteet ja ennakkoluulot.....	28
10.4	Kehittämistoiveet.....	32
11	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	34
11.1	Maahanmuuttajanuorten asema ja taustatekijät	34
11.2	Työllisyys ja koulutus sekä niiden tekijät ja esteet.....	37
11.3	Asenteet ja ennakkoluulot.....	40
11.4	Ehdotukset	42
11.4.1	Toimivia rakenteita ja roolimalleja.....	42
11.4.2	Nuorten aseman parantaminen ja puolestapuhujien löytäminen	44
11.4.3	Keskustelua on laajennettava ja nuoria kannustettava entistä enemmän.....	44
12	LÄHTEET.....	46

LIITE/LIITTEET

LIITE 1 Haastattelulupa

LIITE 2 Teemahaastattelurunko

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön idea syntyi syksyllä 2009 ja kypsyi matkan varrella. Olen työni puolesta tekemisessä maahanmuuttajanuorten kanssa, siksi aihe on kiinnostava. Samalla olen huolissani maahanmuuttajanuorten erityisesti somalitaustaisten nuorten syrjäytymisestä, joten toivon auttavani tällä tutkimuksella somalinuorten kotoutumisprosessia ja sitä, että he löytäisivät paikkansa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Taloustaantuma on aiheuttanut monelle maahanmuuttajanuorelle lisäongelmia ja vaikeuttanut heidän töihin pääsyään, mutta uskon, ettei pelkällä talousongelmalla voi selittää somalinuorten heikkoa menestystä työmarkkinoilla. Täten olen päättänyt tutkia ongelmaa nuorten näkökulmasta ja saada esille heidän mielipiteensä asiasta. Tavoitteenani on tutkia nuorten työllistymismahdollisuuksia ja työllistymisen esteitä

Jatkuva työttömyys altistaa moniin ongelmiin ja riskiin kuten syrjäytyminen tai rikollisuuteen. Toivon, että tämä tutkimus auttaa somalinuorten syrjäytymisen ehkäisemistä, lähestymällä ongelmaa juuri heidän perspektiivistään tuo esille uusia mietteitä tai ratkaisuja. Toivon myös tutkimuksen herättävän ajatuksia somalinuorten työllisyyden parantamiseksi. Toisaalta haluan etsiä vastapainoa median vääristämälle kuvalle koskien somalinuoria, joten heidän puheensa on tässä keskeisessä asemassa, siis nuorten haastattelut eli heidän vastapuheensa.

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen, tutkimuksen menetelmänä on haastattelu. Pyrin antamaan haastateltaville vapauden kertoa ja vastata kysymyksiin mahdollisimman vapaasti. Toki aihealueet ja kysymykset tulevat olemaan hyvin selkeitä. Tarvittaessa tarjoan myös mahdollisuutta kertoa somaliankielellä, jos haastateltavat sitä toivovat; tai siinä tapauksessa, että suomenkieli ei riitä asioiden ja tunteiden kuvaamiseksi.

Maahanmuuttajanuorten määrä on kasvamassa koko ajan varsinkin pääkaupunkiseudulla ja somalitaustaisista nuorista suuri osa asuu pääkaupunginseudulla. Tämän tutkimuksen tulokset tulevat työpaikallani hyötykäyttöön, joten sen tarkoituksena on myös palvella omaan työpaikkani tarpeeseen. Rajoitan tutkimukseen osallistujat kuuteen Helsingissä asuvaan somalitaustaiseen poikaan, täten vältän mahdollisen tutkimuksen paisumista ja paneudun olennaiseen ja nuorten vastauksien analysointiin.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA

Itse tulin nuorena Suomeen ja kävin haastavan ja vaikean integroitumisprosessin läpi. Silloin Suomen valmiudet ottaa vastaan pakolaisia ja turvapaikanhakijoita oli lähes olematon. Kävimme U-luokassa, jossa opiskeltiin suomenkieltä ja suomalaisesta yhteiskunnasta. Maahanmuuttajayhteisöllä ei ollut paljon tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta. Kaikki oli uutta ja asioita piti oppia oman kokemuksen kautta tai joskus kantapään kautta. Roolimalleja oli hyvin vähän, opettajien ja opinto-ohjaajien antama tuki oli ensiarvoisen tärkeä. Olin onnekas että jollain tavalla sain paikkani suomalaisesta yhteiskunnasta.

Tällä hetkellä olen töissä järjestömaailmassa ja työni puolesta tapaan paljon maahanmuuttajataustaisia nuoria, joilla on erilaisia tarpeita ja ongelmia; ja jotka hakevat apua. Olen huolissani maahanmuuttajanuorten tilanteesta Helsingissä ja erityisesti somali-poikien syrjäytymisestä Suomessa. Tiedän myös, että heihin kohdistuu paljon paineita ja odotuksia sekä suomalaisesta yhteiskunnasta että omasta yhteiskunnastaan.

Asiasta on keskusteltu työpaikallani paljon ja aloitteita on tehty eritahoille. Samalla pyrin vaikuttamaan työpaikkani kautta moneen tahoon, jotta heidän tilanne helpottuisi.

Tiedän myös, että maahanmuuttajanuorten työllisyydestä ja työttömyysongelmasta on tutkittua tietoa monesta näkökulmasta esim. tutkijanäkökulmasta tai viranomaisnäkökulmasta. Itse haluan tällä työllä tutkia ongelmaa maahanmuuttajanuorten perspektivistä.

3 MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA

Suomalaisessa tutkimuksessa ja julkisessa keskustelussa maahanmuuttajataustaisiin nuoriin liittyvät kysymykset ovat tulleet tärkeämmiksi 2000-luvun kuluessa. Tämä heijastaa maahanmuuttajataustaisten väestön sukupolvistumista, sillä maahanmuuttajien sekä ulkomailla että Suomessa syntyneet lapset ovat jo merkittävä väestöryhmä eri puolilla maata, erityisesti pääkaupunkiseudulla. Maahanmuuttajiin ja heidän lapsiinsa liittyvät kysymykset ovat jatkossakin ajankohtaisia Suomessa.

(Martikainen & Haikkola 2010, 9).

3.1 Maahanmuuttajatermin käsite

Maahanmuuttaja on henkilö, joka elää väliaikaisesti tai pysyvästi maassa, jossa hän ei ole syntynyt mutta johon hän on luonut merkittäviä sosiaalisia siteitä. Hän on saattanut muuttaa esimerkiksi työntekijänä, perhesuhteen vuoksi tai pakolaisena.

Ihmisoikeudet 2012. Maahanmuuttajat. WWW-dokumentti.

Maahanmuuttajan aseman voi kokea ja tuntea vain ja ainoastaan sellainen henkilö joka on itse joutunut lähtemään omasta maastaan jostakin syystä toiseen maahan. Suomen maahanmuuttajista osa ovat tulleet työn perässä, osa tuli hakemaan turvapaikka, osa tuli kiintiöpakolaisina osa tuli opiskelutarkoitukseen. Suuriosa Suomeen muuttaneet ovat kuitenkin tilastojen mukaan tulleet jonkun muun syyn kuin turvapaikkahakeminen. Osa maahanmuuttajilla tulee erittäin haasteelliseksi integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan taustansa vuoksi. Saatuaan oleskelulupa Suomesta heillä kaikilla on mahdollisuus opiskella, tehdä töitä ja kuulua sosiaaliturvapiiriin. Myöhemmin heillä on mahdollisuus myös hakea Suomen kansalaisuutta ja vaikuttaa poliittisten päätöksen tekijävalintoihin. Saatuaan oleskeluluvan he saavat asettua ehdokkaiksi kuntavaaleihin, lisäksi suomenkansalaisuuden saannin jälkeen heillä on mahdollisuus osallistua eduskuntavaaleihin joko ehdokkaiksi tai valitsemaan oma ehdokkaansa.

Maahanmuuttajista vain pieni osa on pakolaisia tai turvapaikanhakijoita, vaikka pakolaisten määrä maailmalla on todella suuri. YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n julkaiseman Global trends -vuosiraportin mukaan konfliktien ja vainon vuoksi pakolaisiksi joutuneita ihmisiä oli vuoden 2008 lopussa 42 miljoonaa. Maailman pakolaisista 80 prosenttia elää kehitysmaissa, kuten myös valtaosa sisäisessä paossa olevista ihmisistä. Kehitysmaat kantavatkin suurimman vastuun pakolaisista maailmassa.

(Ihmisoikeudet. 2012. Maahanmuuttajat. WWW-dokumentti)

3.2 Maahanmuuttajien määrä Suomessa

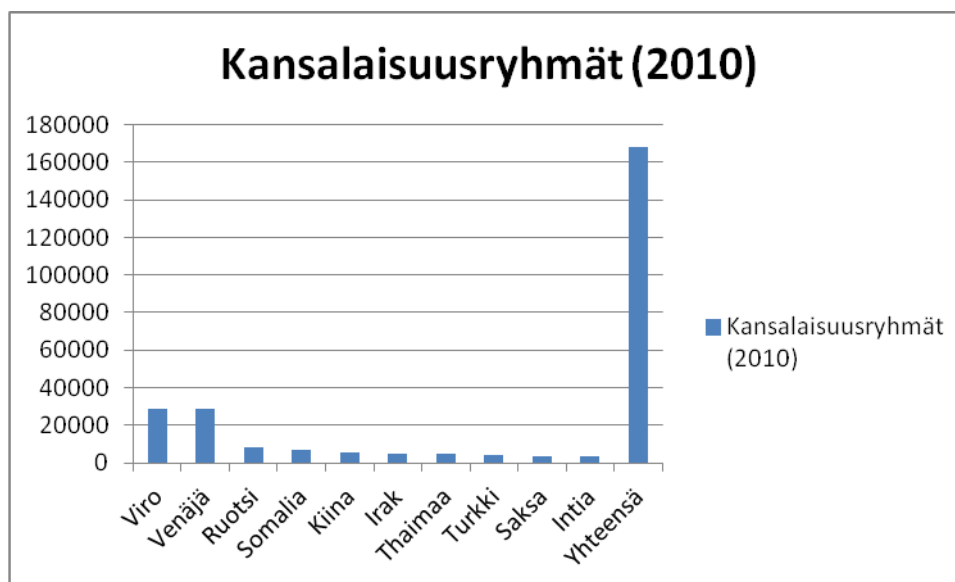
Maahanmuuttajien määrä Suomessa on kasvanut kovalla kiireellä 1990-luvulla, osa heistä on tullut hakemaan turvapaikkaa, osa tuli perheyhdistymisen kautta, osa otettiin kiintiöpakolaisina jne.. Vielä 80-luvulla Suomessa oli vielä varsin pieni määrä maahanmuuttajia mutta heidän määrä lähti kasvamaan 1990 luvulla reilusti. Maahanmuuttajien määrä on myös kasvanut perheiden lisäyksen myötä ja tahti näyttää nopeutuvan tasaisesti. Kuitenkin on huomattava että Maahanmuutto ilmiö on Suomessa varsin nuori ja maahanmuuttajien määrä on pieni verrattuna muihin länsimaihin.

3.2.1 Suurimmat kansalaisuusryhmät

Suomen suurimmat ulkomaan kansalaisryhmät ovat tulleet suurimmaksi osaksi Euroopan sisältä. Afrikasta tulleista kansalaisryhmistä enemmistön muodostavat somalialaiset. Suomessa on vuonna 2010 tilastoitu olevan 6 593 Somalian kansalaista. Somalian kansalaisten osuus kaikista ulkomaan kansalaisista Suomessa on 3,9 %. Ulkomaan kansalaisten määrästä osuus on pieni, mutta toisaalta somalialaisten osuus edelliseen vuoteen (2009) verrattuna on kasvanut 18,4 %, joka on huomattava vuosimuutos ja näkyy selvästi somalialaisten määrän kasvuna.

(Sisäasiainministeriö. 2011. Maahanmuuton vuosikatsaus. WWW-dokumentti)

Kuvio 1. Suurimmat kansalaisuusryhmät vuonna 2010.

Lähde: Maahanmuuton vuosikatsaus 2010.

3.2.2 Suurimmat vieraskieliset ryhmät

Kotimaankielten lisäksi puhutuimmat vieraskielet Suomessa on venäjä, viro ja somali. Muita vieraskieliä ovat englanti, arabia, kurdi, kiina, albania, thai ja vietnam. Somalian kansalaisten määrä on pienempi kuin somaliaa puhuvien määrä, sillä noin puolella somalialaisista on Suomen kansalaisuus. Suomessa asuvista Somalialaista 8 073 henkilöä ovat syntyneet Somaliassa ja 4 912 henkilöä Suomessa. Somaliassa syntyneiden määrä on selvästi suurempi (n. 60 %), mutta Suomessa syntyneiden määrä on myös huomattava, kun otetaan huomioon muun muassa sitä, että somalialaiset ovat asuneet Suomessa hieman yli 2 vuosikymmenystä.

(Sisäasiainministeriö 2011. Maahanmuuton vuosikatsaus. WWW-dokumentti)

Kuvio 2. Suurimmat vieraskieliset ryhmät:

Lähde: Maahanmuuton vuosikatsaus 2010.

Ulkomaalaisten määrä Suomessa on noussut viime vuosilta ja se näkyy myös ulkomaalaisten osuudesta alueittain. Helsingissä asuvien ulkomaalaisten määrä on vuonna 2010 ollut 44 461. Alueen asukaslukuun verrattuna ulkomaalaisten osuus on 7,5 %. Lähitulevaisuudessa voi olettaa näkevän sellaista tilannetta, jossa kymmenestä helsinkiläisistä yksi on ulkomaalainen. Tämä ulkomaalaisten väestönkasvu on erittäin merkittävä varsinkin asukasluvultaan pienten paikkakuntien asukkaista. Muun muassa Vaasan väestönkasvusta noin puolet voidaan selittää maahanmuutolla viimevuosien aikana.

3.3 Maahanmuuton syyt

Suomen maahanmuuttajaryhmistä voidaan suurin piirtein jakaa esim. seuraavanlaisesti: kiintiöpakolaiset, turvapaikanhakijat, paluumuuttajat, opiskelijat ja työperäiset maahanmuuttajat.

3.3.1 Kiintiöpakolainen

Suomeen otetaan joka vuosi ns. kiintiöpakolaisia joiden määrästä päättää vuosittain Suomen eduskunta vuosibudjettia käsiteltäessä. Valtioneuvosto puolestaan päättää pakolaiskiintiön kohdentamisesta eli siitä mistä otetaan. He ovat sellaisia henkilöitä

jotka ovat saaneet pakolaisaseman YK:n pakolaisviraston UNHCR:ltä tai muuta suojelun tarpeissa olevia henkilöitä.

(Maahanmuuttovirasto 2012. Pakolaiskiintiö. WWW-dokumentti.)

Kiintiöpakolaisten lisäksi pakolaisaseman voi saada sellaiset henkilöt jotka saivat Suomessa turvapaikan tai ovat niiden tai kiintiöpakolaisina tulleiden perheenjäseniä.

3.3.2 Turvapaikanhakijat

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta sen vuoksi, että hän on joutunut vainotuksi kotimaassaan. Vainon syy voi olla uskonto, rotu, kansallisuus tai poliittinen mielipide tai se, että henkilö kuuluu tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään. Turvapaikkahakemus tehdään passintarkastajalle tai poliisille kirjallisena. Hakemus täytyy jättää heti, kun saapuu Suomeen, tai heti sen jälkeen. On tärkeää kertoa tarkasti, miksi turvapaikkaa haetaan. Turvapaikkaa ei voi hakea ottamalla yhteyttä ulkomailta.

(Infopankki 2012. Pakolaiset ja turvapaikanhakijat. WWW-dokumentti.)

3.3.3 Paluumuuttajat ja siirtolaiset

Maahanmuuttoviraston mukaan tietyt ulkomaalaiset, joilla on suomalaiset sukujuuret tai muuten läheinen yhteys Suomeen, voivat tietyin edellytyksin saada oleskeluluvan Suomeen. Luvan saamiseksi ei tarvita muita syitä kuten esimerkiksi työntekoa tai opiskelua. Oleskeluluvan saantiin vaikuttaa suomalaisten sukujuurien vahvuus ja läheisyys. Hänellä ei siis ole Suomen kansalaisuutta, mutta hän on etniseltä taustaltaan suomalaista syntyperää.

(Maahanmuuttovirasto 2012. Paluumuuttajat. WWW-dokumentti.)

Toinen paluumuuttajaryhmä on ne suomalaiset jotka ovat syntyneet Suomessa ja ovat asuneet ulkomailla jonkun aikaa.

3.3.4 Työperäiset maahanmuuttajat

Suomeen muuttaa yhä enemmän ja enemmän ns. työperäisiä maahanmuuttajia jotka tulevat työn takia. He ovat korkeasti koulutettuja maahanmuuttajia jotka tulevat eri puolilta maailmaa erilaisiin työtehtäviin. Yritykset ovat tuoneet ulkomaista työvoimaa Suomeen ja kunnat ovat lähteneet kartoittamaan lähiaikoina tarvitsemiensa työvoimaa.

Valtiovarainministeriön tiedotteen mukaan Suomi tarvitsee lisää ulkomaisia osaajia työntekijöitä eli työperäistä maahanmuuttoa. Työperäistä maahanmuuttoa tarvitaan täydentämään suomalaista työvoimaa -ei korvaamaan sitä. Vuoteen 2030 mennessä työikäisten määrä Suomessa vähenee arviolta 300 000 hengellä. Hyvinvoinnin kannalta ratkaiseva talouskasvu uhkaa hiipua, ellei Suomi ajoissa vastaa ikääntymisen haasteet.

(Valtiovarainministeriö 2012. Työperäiset maahanmuuttajat. WWW-dokumentti.)

3.3.5 Opiskelijat

Suomeen muutetaan myös opiskelun vuoksi. Ulkomaalaiset opiskelijat voivat siis tänne tulla opiskelemaan suomalaisissa oppilaitoksissa. Heidän on kuitenkin haettava oleskelulupa kun heidät on hyväksytty opiskelijoiksi. Siinä tapauksessa kun opiskelu kestää alle kolme kuukautta, oleskelulupaa ei tarvita. Opiskelija voi tällöin suorittaa opintonsa viisumin tai viisumivapausaikansa puitteissa.

EU-kansalaiset ja heihin rinnastettavat (Islannin, Liechtensteinin, Norjan sekä Sveitsin) kansalaiset eivät tarvitse oleskelulupaa. Heidän on kuitenkin rekisteröitävä oleskeluoikeutensa Suomessa, jos oleskelu kestää yli kolme kuukautta.

(Maahanmuuttovirasto 2012. Opiskelijat. WWW-dokumentti.)

4 MAAHANMUUTTAJIEN TYÖLLISTYMINEN SUOMESSA

Tilastot ja aiemmat tutkimukset maahanmuuttajien työmarkkinaosallisuudesta ovat osoittaneet, että ulkomaalaisten ei ole ollut helppoa päästä sisään suomalaiselle työmarkkinoille: maahanmuuttajien työttömyysaste on korkea ja työllisyysaste vastaavasti matala. (Ahmad 2005, Forsander 2002, Joronen 2005b, Hämäläinen ym. 2005), (Linnanmäki-Koskela 2010, 11).

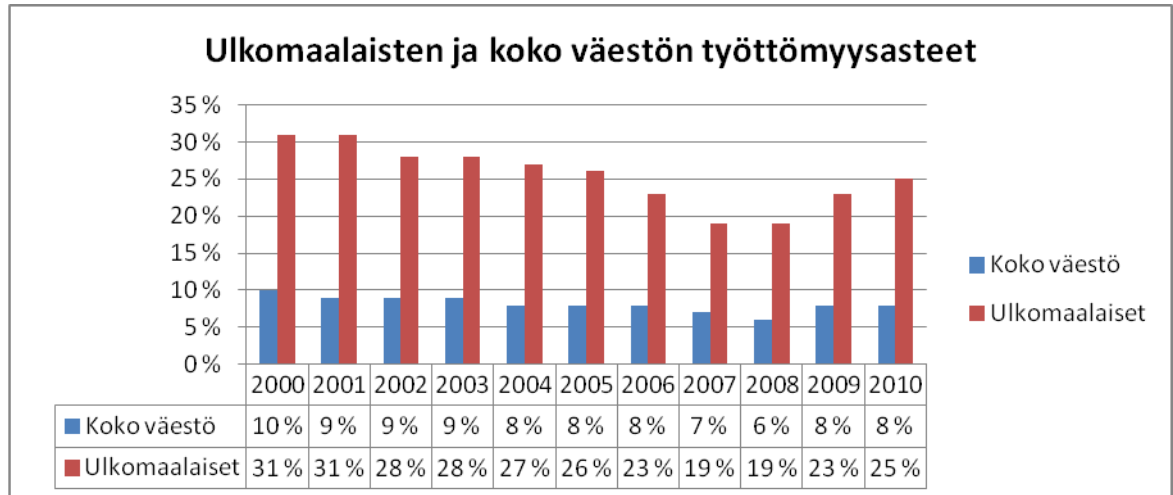
4.1 Työllisyys ja työttömyys

Suomen työttömyystilanteessa ei ole tapahtunut merkittävää muutosta vuodesta 2009 vuoteen 2010. Työttömyysaste on ollut vuoden 2010 aikana keskimäärin 8,4 %. Miesten työttömyysaste joka oli 9,1 prosenttia on ollut hieman suurempi kuin naisten työt-

tömyysprosentti, joka oli 7,6 %. Niiden välillä ei ole ollut mainitsemisen arvoista suurta eroa.

(Sisäasiainministeriö 2011. Maahanmuuton vuosikatsaus. WWW-dokumentti)

Kuvio 3. Ulkomaalaisten ja koko väestön työttömyysasteet

Lähde: Maahanmuuton vuosikatsaus 2010.

Ulkomaalaisten työttömyystilanne on asia erikseen. Heidän työttömyysprosentti on tosi suuri suhteessa syntyperältään suomalaisten työttömyyteen verrattuna. Maahanmuuton vuosikatsauksen (2010) mukaan Suomen työ- ja elinkeinotoimistoissa ulkomaalaisia työnhakijoita oli 56 000 vuonna 2010, noin 7 prosenttia kaikista TE-toimistojen työnhakijoista oli ulkomaalaisia. Ulkomaalaisten työllisyysaste on suuria eroja, mm. kenialaisilla on kaikkien korkein työttömyysaste.

Varman ja vakituisen työpaikan löytäminen ja sitä kautta oman elämänsä hallitseminen on varsin työläistä maahanmuuttajataustaiselle henkilölle huolimatta siitä, että monet maahanmuuttajat ovat itse yrittäneet ja yrittävät uudelleen löytää paikkansa suomalaisessa työmaailmassa. Siihen tarvitaan hyvän onnen lisäksi myös tukitoimenpiteitä ympärillä olevilta ihmisiltä. Työpaikkahakemuksien lähettäminen toinen toisensa perään, erilaisten työhaastattelukäynnit ja puheluiden soittaminen ovat sellaisia aktiivisen maahanmuuttajan arkielämään liittyviä asioita joiden kanssa eletään Suomessa ja jonka vastaan nuoret joutuvat kamppailemaan ja sinnittelemään. Yrittäminen uudelleen ja usko parempaan huomiseen on ainoa toivo ja motivaatio- tekijä jotka auttavat niin pääkaupunkiseudun kuin muilla paikkakunnilla asuvat maahanmuuttajien elämää ja helpottavat omat tuskansa.

Maahanmuuttajien kiinnittyminen suomalaisille työmarkkinoille on tullut viimeaikaisessa julkisessa keskustelussa yleinen aihe. Tiettyä hetkeä kuvaavat poikkileikkaustilastot antavat maahanmuuttajien työllisyydestä varsin synkän kuvan. Uuteen maahan asettuminen, uudenlaisten valmiuksien oppiminen ja oman paikan löytäminen muodostavat ajallisen jatkumaton, jota tulisi seurata useamman vuoden ajan työmarkkina-aseman kehityksen hahmottamiseksi. Suomen maahanmuuttajista noin puolet asuu pääkaupunkiseudulla ja kolmasosa Helsingissä. Helsingin seudun maahanmuuttajaväestön osuus on kolme kertaa suurempi kuin koko maassa. Kuten muuallakin maailmassa myös Suomessa maahanmuuttajat ovat keskittyneet suurimmille kaupunkiseuduille. (Linnanmäki-Koskela 2010, 5.)

5 KOULUTUKSEN JA SUOMENKIELEN MERKITYS MAAHANMUUTTAJANUORTEN TYÖLLISTYMISSÄ

Maahanmuuttajan työuran kannalta tärkeä tekijä on myös ikä maahan muuttaessa, sillä suomalaisen koulujärjestelmän läpikäyneet, lapsina ja nuorina Suomeen muuttaneet maahanmuuttajat ovat paremmassa asemassa työmarkkinoilla kuin aikuisina muuttaneet. (Linnanmäki-Koskela, Suvi 2010, 24.)

Maahanmuuttajien kotoutumisen ja integraatioprosessin kannalta suomen kieli ja työllistyminen ovat erittäin tärkeässä asemassa. Vaikka olisi suomen kieli ja koulutus se ei välttämättä automaattisesti takaa varman työpaikan koska joskus ei sillä saa koulutustaan vastaavaa työpaikkaa. Molemmat ovat kuitenkin avain asemassa päästä suomalaisessa yhteiskunnassa sekä antavat hyvät lähtökohdat saada paikkansa suomalaisessa yhteiskunnassa. Koulutus on keskeisessä asemassa työmarkkinoille pääsemiseksi ja siellä pysymiseksi.

Entisen työministerin Sinnemäen (2011) Monitorilehdessä nostaman näkökulmien mukaan maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllisyystilanteen kannalta on tärkeää, että ihmiset saavat Suomeen tullessaan mahdollisuuden kouluttautua tai täydentää korkeakoulututkintojaan, jotta he voivat työskennellä Suomessa. Koulutus lisää työtä. Esimerkiksi keskiasteen tutkinto parantaa työmahdollisuuksia noin yhdeksän prosenttia ja korkea-asteen koulutus noin kaksitoista prosenttia. Nämä ovat lähes samoja lukuja koulutuksen ja työllistymisen yhteydestä kuin meillä ns. kantasuomalaisilla. Keskeistä maahanmuuttajien työllistymisessä on aikainen tuki ja se, ettei koulutukseen pääsyä joudu odottamaan pitkään.

Maahanmuuttajien työllistymisessä voi ajatella olevan kolme tärkeää osaa. Ensinnäkin on tärkeää varmistaa, että maahanmuuttajilla on töitä hakiessa riittävä koulutus ja kielitaito. Lisäksi on tärkeää, että jokaista maahanmuuttajaa palvellaan yksilöllisesti ja että maahanmuuttajien kotoutumisprosessiin turvataan riittävät työntekijäresurssit eli annetaan riittävästi työmarkkinapoliittista tukea ja tietoa esimerkiksi mahdollisuudesta saada palkkatukea. Ja viimeisenä oleellisena palasena maahanmuuttajien työllisyydessä on työnantajille suunnattu tiedotus ja neuvonta maahanmuuttajiin liittyvissä työllistämiskysymyksissä.

(Monitori 2012. Näkökulma: Maahanmuuttajat ja työllisyys. WWW-dokumentti)

Maahanmuuttajanuoret ovat omaksuneet suomalaisen yhteiskunnan eetoksen koulutautumisen tärkeydestä (Harinen & Niemelä 2005, 163). Tästä kertoo myös Forsanderin (2002) raportoima tulos, jonka mukaan vuosina 1989–93 Suomeen tulleista työikäisistä maahanmuuttajista noin joka kymmenes ja nuorimmasta ikäluokasta viidesosa oli ehtinyt suorittaa jonkin – tavallisesti keskiasteen – tutkinnon Suomessa vuoteen 1997 mennessä (mt. 125). Paikallisen tutkinnon suorittaminen voidaan nähdä – paitsi työmarkkinaintegraation edistäjänä – myös merkinä integroitumisesta yhteiskuntaan. (Linnanmäki-Koskela 2010, 28–29.)

6 RASISMI SUOMESSA

Maahanmuuttajien Suomessa kohtaamasta rasismista on vuosien varrella keskusteltu. Voidaan sanoa, että siitä on tullut monen maahanmuuttajataustaisen ihmisen arkielämään liittyvä asia. Suomessa asiat ovat edistyneet paljon parempaan suuntaan varsinkin pääkaupunkiseudulla, silti tuntuu, että suvaitsevaisuusjuna yskii ja ontuu pahasti. Tutkimukset todistavat, että tietyistä maista tulleet kohtaavat rasismi on enemmän kuin toiset. Sellaiset ihmiset, jotka poikkeavat hyvin paljon kantaväestöstä kohtaavat rasismia eniten. Esimerkiksi ihoväritään tai uskonnoltaan hyvin erilaiset somalialaiset kohtaavat paljon rasismia Suomessa. Heidän kohtaamansa rasismin ilmenemismuodot ovat mm. huutelu, väkivalta, pilkkaaminen tai ryhmästä pois sulkeminen. Voidaan puhua myös piilorasismista ja näkyvästä rasismista. Siis joskus se ilmenee hyvin voimakkaasti eli on näkyvää rasismia kun taas joskus se tuntuu piilorasismina.

Rasismi on ollut ja on tälläkin hetkellä monen ihmisen puristavaa todellisuutta. Sarkastisesti voisi kiteyttää, että rasismin historia on rikas ja sen nykyisyys on kukoistava. Rasistisen tilan kaksi ääripäätä lienevät aggressiiviset rasistit ja heidän avuttomat uhrinsa. Väliin mahtuu sateenkaaren kirjo muunlaisia tapauksia. Monet meistä tietävät, että on poliittisesti korrektaa olla antirasisti, ja antirasisteja sitten olemmekin, ainakin julkisesti. Monet meistä uskovat vilpittömästi antirasistisuuteensa, vaikka käytännössä saatamme uusintaa kulttuurimme tunnistamattomia rasismin muotoja. On tärkeää käsitellä rasismin ääri-ilmiöitä, mutta tarpeen on myös saattaa rasismin piiloisia kasvoja näkyviksi. (Simola & Heikkinen 2003, 6.)

6.1 Määritelmä

Rasismi on ihmisen tai ihmisryhmän pitäminen muita aliarvoisempina tai heidän asettamista sellaiseen tilanteeseen tai asemaan, jolloin heitä pidetään muita ihmisiä vähempiarvoisina. Suomessa rasismi on kielletty lailla ja monet tahot tekevät työtä tasa-arvoisemman yhteiskunnan puolesta. Rasismin taustalla voi olla ihonväri, sukupuoli, kulttuuritausta, vammaisuus, ikä, uskonto tms. Suomessa ulkomaalaisten kohtaamasta rasismista on viime aikoina keskusteltu eritasoilla ja on tehty erilaisia aloitteita.

Rasismin käsittely on verrattain uutta Suomessa. Ei ole tarkoituksenmukaista verrata suomalaista rasismia tai etnisten vähemmistöjen asemaa Suomessa muiden maiden tilanteeseen, sillä rasismilla on paikalliset erityispiirteet ja ilmenemismuodot. Rasismin esiintyminen sekä yhteiskunnallisella että yksilöllisellä tasolla on kuitenkin aina vakavasti otettavaa, ja siihen tulee puuttua. Mutta jotta rasismiin voidaan puuttua, se tulee myös tunnistaa. Timo Makkosen mukaan rasismissa voidaan hahmottaa kolme pääulottuvuutta: ideologia, toiminta ja olosuhde. *Rasismi ideologiana*: Rasismilla on perinteisesti tarkoitettu ideologiaa, jonka mukaan ihmiset voidaan jakaa syntyperänsä perusteella biologisiin ja sosiaalisiin ominaisuuksiin pohjautuviin rotuihin. Nämä ”rodut” ymmärretään perusteeksi ryhmien välisen hierarkkisen järjestyksen arvottamiselle. *Rasismi toimintana*: Typologian toinen rasismin muoto eli rasismi toimintana, on ennen kaikkea sellaista toimintaa, jonka ”tietoisena päämääränä tai seurauksena on henkilön tai ryhmän ihmisoikeuksien kieltäminen tai vaarantaminen ryhmän todellisten tai kuviteltujen etnisen tai rodullisten ominaisuuksien tähden”. Rasistisella toiminnalla on kaksi eri päätyyppiä: perinteiselle rasismille” on tyyppillistä alistamista, kulttuurirasismille poissulkeutuminen. (Joronen & Salonen 2006, 15–16.)

Puurosen (2003, 193,) mukaan rasismi ei ole pelkästään ideologia eikä yhteiskunnan rakenteellisen tai institutionaalisen tason ilmiö, vaan sitä esiintyy myös ihmisten arkielämän mikrotasolla. Arkipäivän rasismiksi voidaan kutsua vuorovaikutus käytäntöjä, joissa ihmiset asetetaan ihonvärinsä tai kulttuurinsa perusteella eriarvoiseen asemaan. Arkielämän ilmiöitä, joista voi löytää rasistisia piirteitä, ovat esimerkiksi käytetyt, vitsit, kasvokkaisen vuorovaikutuksen eleet ja ilmeet sekä erilaiset tavat. Arkipäivän rasismi voi johtaa maahanmuuttajien tai vähemmistöjen syrjäytymiseen ja syrjimiseen, kyseenalaistamiseen, turhautumiseen ja heidän näkemiseensä ongelmana.

6.2 Rasismin historia

Rasismi: Vaikka maassa puhutaankin aiheesta paljon, tuntuu että rasismi on suomalaisessa yhteiskunnassa hieman valkeaselkoinen ja historiaton asia. Valtiolla ei ole ollut siirtomaita eikä myöskään ole kannettu ” valkoisen miehen taakka”, mikä kaikki antaisi pohjaa syvään juurtuneelle rasismille. Jos on ollut kahnauksia ruotsalainen ja venäläisten kanssa, syynä ovat olleet kokonaan erilaiset historian vaiheet.

Ulkomaalaisvastaisuus: Käsité sopii eri tilanteissa Suomeen, sillä se ei vaadi kummempaa pohdiskelua. Koska on eletty kauan syrjässä Euroopan reunalla, muukalainen on aina ollut outo. Toisaalta Suomessa on vahva ruotsalais-venäläinen kansainvälinen perinne. Syrjäinen yhteisö kestää aina yhden oudon ja vaikka mustan tyyppin, mutta kymmenet ja sadat koetaan jo uhkaksi. (Seppälä 2003, 224–226.)

Rasismi on alkanut nostaa päätänsä voimakkaasti 1990-luvulla silloin kun Suomeen ovat saapuneet paljon ulkomaalaisia. Tutkimukset osoittavat että esimerkiksi somalialaiset kohtaama rasismi ovat lisääntyneet viime aikoina. He ovat kokeneet ja puhuneet että heitä kohdellaan eriarvoisesti. taistelemisen rasismia vastaan tai puolustautuminen on todella vaikea yksittäisellä ihmisellä ja myös ryhmällä. Moni rasismia kokeneita eivät myöskään uskalla puhua helposti ongelmansa ainakin julkisesti, tämä on suuri haitta sen esille saamiseksi. Huomattava määrä rasismitapauksia eivät tule viranomaisien tietoon koska sen kokeneita eivät juuri nosta asiaa esille. Tämä hankaloittaa asian oikea määrän tietoa ja tilastointia sekä tarvitsevien toimenpiteiden löytämiseksi.

Suomi on perinteisesti ollut maa, josta on lähdetty –milloin Amerikkaan, Ruotsiin tai muualle. Tilanne kuitenkin muuttui 1990-luvulla, jolloin maahanmuuttajien suhteellinen määrä lisääntyi Suomessa nopeammin kuin yhdessäkään muussa läntisen Euroo-

pan maassa. Kuitenkin yhä edelleen ulkomaalaista syntyperää olevien määrä on meillä sekä suhteellisesti että absoluuttisesti EU-maiden alhaisin; Suomessa on noin kaksi prosenttia väestöstä on jonkin toisen maan kansalaisia, kun vastaava luku esimerkiksi Ruotsissa ja Saksassa on kymmenkunta prosenttia. (Pitkänen 2003, 260.)

Pitkäsen (2003, 261) mukaan Suomeen muuttuneiden pääsyy oli humanitaarista, tämä poikkeaa hyvin selvästi hänen mukaan muiden läntisen maiden muuttosyitä mikä johtui taloudellisista syistä. Tämä tutkimuksen kohderyhmä kuuluu tähän ryhmään joka on muuttanut Suomeen humanitaarisista syistä perheiden kanssa tai toisen vanhemman luokse perheyhdistymisen kautta.

Rasisminvastainen työ on kuitenkin Suomessa lähtenyt hyvin liikkeelle monella tavalla/sectorilla, on käynnistetty erilaisia rasismivastaisia projekteja, suvaitsevaisuuskampanjoita, erilaisuuden edistämistyötä. Tietoa ja koulutuksia on annettu niin viranomaisille kuin tavallisille kansalaisille. Yksi merkittävä teko on myös ruohonjuuritasolla tehty rasisminvastainen työ.

Monikulttuurinen ja moninaisuuden puolesta on puhuttu ja tehty paljon työtä mutta mielestäni keskustelu asiasta on lisättävä ja nostettava julkisesti. Täytyy päästä rohkaisemaan rasismia kohtaavia ihmisiä kertomaan eteenpäin viranomaisten tietoon. Vain pieni osa tapauksista tulee valitettavasti poliisin tietoon. Tämä voisi johtaa suureen taakan heidän harteillaan ja pakottaa heitä syrjäytymiseen.

Tarttuminen rasismiin ja sen vastustaminen vaatii, että rasismia pyritään ymmärtämään ja selittämään nykyistä syvällisemmin. Tämä tarkoittaisi ainakin rasismia kohtaavien ihmisten kokemusten kuulemista. (Kivijärvi & Honkasalo 2010, 269.)

7 ASENTEIDEN JA ENNAKKOLUULOJEN MERKITYS MAAHANMUUTTAJIEN TYÖLLISTYMISSÄ

Suomen maahanmuuttajista puhuttaessa on todella vaarallista yleistää heitä yhteen nippuun, vaan joukkoon mahtuu lähtötilannettaan ja taustoiltaan hyvin erilaisia sekä toisiaan poikkeavia ryhmiä. Toisilla on paremmat mahdollisuudet päästä työmarkkinoille ja menestyä kuin toiset. On olemassa paljon tekijöitä, joiden perusteella voidaan olettaa, että he ovat erilaisissa tilanteissa Suomeen muuttaessa. Koulutustaso, lähtömaa, muutosy, kulttuuritausta ja uskonto vaikuttavat maahanmuuttajien menestymi-

sen suomalaisessa yhteiskunnassa erityisesti työmarkkinoilla sekä helpottavat ainakin alussa uuden kotimaan integroitumisprosessin jota jokainen maahanmuuttaja käy henkilökohtaisesti.

Maahanmuuttajat ovat sisäisesti heterogeeninen joukko, ja eri osaryhmillä on keskenään erilaiset edellytykset integroitua työmarkkinoille. Siksi maahanmuuttajien tarkasteleminen yhtenä ryhmänä antaa heidän työmarkkina-asemastaan karkean kuvan. (Linnanmäki-Koskela 2010, 19.)

Suomen maahanmuutto on lähtenyt nopeasti kasvamaan 90-luvulla, silloin maahan saapui paljon erilaisia maahanmuuttajia, jotka tulivat tänne ennen kaikkea humanitaarisista syistä. Samoina aikoina maailmassa on tapahtunut paljon poliittisia ja muutoksia, jotka vaikuttivat maailman talouteen mm. Suomen tärkeimpiin kauppakumppaneihin kuuluvan entinen Neuvostoliitto hajosi, Persianlahden sodan talous vaikutukset näkyivät ympäri maailmaa.

Maahanmuuttovuodet 1989–1993 osuvat aikaan, jolloin Suomi avautui taloudellisesti, poliittisesti ja kulttuurisesti. Samoina vuosina kuin maahanmuutto lähti nopeaan nousuun, talous ja työmarkkinat ajautuivat lamaan ja massatyöttömyyteen. (Linnanmäki-Koskela 2010, 6.)

Suomi joutui syvään lamaan, mikä aiheutti paljon työttömyyttä ja heikensi kansalaisten hyvinvointia. Silloin suomalaisten asenteet maahanmuuttajia kohtaan kovenivat ja muuttuivat negatiivisesti ja alkoi voimakas maahanmuuttovastaisuus. Medialla on myös ollut suuri vaikutus asenteiden muokkaamisesta sekä hyvässä että pahassa. Uusia maahanmuuttaneita alettiin nähdä uutena ongelmana ja tuovansa uhka suomalaisen hyvinvoinnin kannalta.

Erityisen vaikeina ryhminä koettiin sellaiset maahanmuuttajat jotka poikkeavat hyvin selvästi kantaväestöltä. Heidän asemansa mustamaalattiin ja heille keksittiin sellaisia muuttosyitä jotka eivät olleet heidän muuttosyynsä. Maahanmuuttaneita jaoteltiin toivottuun ja ei-toivottuun ryhmiin. Lähialueilta tulleita on katsottu erisilmällä ja koettiin että he ikään kuin olisivat toivottuja muuttajia.

Suomen lyhyen maahanmuuttohistorian vuoksi työsyryjinnän osoittaminen on toistaiseksi ollut vielä vaikeaa: syrjintää on vaikeaa erottaa reaalista puutteista, joita maa-

hanmuuttajilla alkuvaiheessa on esimerkiksi kielitaidon ja koulutuksen suhteen. (Linnanmäki-Koskela, 2010, 26.)

Mielestäni maahanmuuttajien kohtaamat vaikeudet Suomessa eivät johdu pelkästään rasismista ja ennakkoluuloista vaikka niillä on oma osansa, mutta osittain ongelmat ja vaikeudet johtuvat tietämättömyydestä ja kiinnostuksesta.

8 YHDENVERTAISUUSLAKI JA SYRJINTÄKIELTO SUOMESSA

Suomessa syrjintä on kielletty useissa kansallisissa laeissa ja olemme sitoutuneet moniin yhdenvertaisuutta edistäviin kansainvälisiin sopimuksiin. Silti kymmenet ihmiset kokevat päivittäin syrjintää työssä tai vapaa-aikana. Suomen perustuslain mukaan ihmiset ovat samanarvoisia lain edessä. Yhdenvertaisuuslaki laajentaa viranomaisten velvollisuuksia puuttua syrjintään ja edistää tasavertaista kohtelua. Lain mukaan viranomaisten tulee viedä yhdenvertaisuutta eteenpäin suunnitelmallisesti kaikessa toiminnassaan.

Yhdenvertaisuuslain juuret ovat Suomen kansallisessa lainsäädännössä ja sen tarkoituksena on edistää ja turvata yhdenvertaisuuden toteutumista sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojaa. Yhdenvertaisuuslaissa puututaan erityisen tarkasti syrjintään, jonka perusteena on etninen alkuperä. Etnisen syrjinnän kieltäminen ulottuu laajemmalle kuin muihin perusteisiin pohjautuvan syrjinnän kieltäminen. Laki kieltää syrjinnän sekä julkisessa että yksityisessä toiminnassa.

Yhdenvertaisuuslain taustalla on niin kutsuttu rasismidirektiivi, jonka 13 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä elin tai elimiä, joiden tehtävänä on edistää kaikkien ihmisten yhdenvertaista, rotuun tai etniseen alkuperään perustuvasta vapaata kohtelua. (Lepola, Joronen & Aaltonen 2007, 148.). Laki koskee kaikki Suomessa asuvia ja kaiken ikäisiä ihmisiä, riippumatta siitä ovatko he syntyperältään suomalaisia tai muualta muuttaneita.

(Yhdenvertaisuus 2012. Työkalupakki syrjintää vastaan. WWW-dokumentti)

9 TUTKIMUSONGELMA JA TOTEUTUSTAPA

9.1 Tutkimus tavoitteet

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää somalinuorten kokemuksia työllistymisestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Myös heidän kohtaamansa rasismi ja ennakkoluulot ovat työni kiinnostuksen kohteita. Selvitän heidän taustatietonsa, ystävyysuhteensa ja työelämäkokemuksensa, jotta saisin mahdollisimman tarkan kokonaiskuvan heistä. Haluan edesauttaa tällä työllä maahanmuuttajanuorten kotoutumisprosessia ja paikansa löytämistä suomalaisessa yhteiskunnassa tuomalla muiden tietoon näkemyksiä ja mietteitä juuri maahanmuuttajanuorten näkökulmasta.

Opinnäytetyön päätarkoituksena on tehdä maahanmuuttajanuorten työllistymistilanne paremmin ymmärretyksi antamalla heille puheenvuoro, ”vastapuhe”, ja tuoda esille heidän omia näkemyksiään ja kokemuksiaan yhteiskunnan jäsenenä sekä saada heidän äänensä kuuluville.

9.2 Tutkimusetiikka

Toteuttaessani tutkimusta pidin huolta siitä, että noudatan hyvien tutkimusetiikkata-poihin. Haastateltaville informoin mahdollisimman hyvin mihin he ovat tulossa. Ilmoitin selkeästi tutkimuksen tavoitteista ja toimenpiteistä. Lupalomakkeella kerroin tutkimuksesta ja sen säilyttämistavoista sekä miten henkilötiedot ja heihin liittyvät asiat käsitellään sekä kuinka ne säilytetään. Näin pyrin varmistamaan, että tutkittavat saavat riittävää tietoa siitä mihin he ovat tulossa, jotta heidän olisi helpompi päättää osallistuvatko tutkimukseen vai eivät. Tuskin kovin moni meistä aikuisista menee mielellään sellaiseen haastatteluun, josta ei tiedä kovin paljon.

Ihmisten itsemääräämisoikeutta pyritään kunnioittamaan sillä, että ihmisille annetaan mahdollisuus päättää, haluavatko he osallistua tutkimukseen. Jotta tämä onnistuisi, heidän täytyy saada riittävästi tietoa tutkimuksesta. Muutin vapaaehtoista päätöstä osallistua tutkimukseen ei voi tehdä. Tutkittaville täytyy kertoa perustiedot tutkimuksesta ja sen toteuttajista sekä tutkittavilta kerättävien tietojen käyttötarkoitus. Lisäksi on syytä kertoa, mitä osallistuminen tutkimukseen konkreettisesti tarkoittaa: onko kyseessä kertaluonteinen aineistonkeruu, edellyttääkö tutkimuksen osallistuminen tutkittavien aktiivista osallistumista ja millä tavoin sekä paljonko tutkimukseen osallistuminen vie tutkittavien aikaa. (Kuula 2011, 61–62.)

Hyvän tutkimusetiikkahengen nimessä olen antanut haastateltavien ehdottaa missä haastattelu pidetään ja minä kellonaikana. Olen kuitenkin antanut heille selvän kuvan

mikä on toteutusaikatoiveeni. Näin pyrin kunnioittamaan heidän itsemääräämisoikeuttaan, mutta samalla pystyn toteutussuunnitelmassani.

Luottamuksellisuus tutkimusaineistoista puhuttaessa viittaa yksittäisiä ihmisiä koskevin tietoihin ja näiden tietojen käytöstä annettuihin lupauksiin. Lupaukset aineiston käyttötavoista, käyttäjistä, käyttöajasta, muokkaustavoista ja säilyttämisestä annetaan tutkittaville jo tehtäissä sopimusta tutkimukseen osallistumisesta. (Kuula 2011, 64.)

Aina haastattelutilanteen alussa kertosin haastattelulupaukseni keskeisempiin asioihin kuten henkilötietosuoja, tutkimuksen tarkoitus ja aineiston säilytystavat yms. jotta saan sellaisen avoimen ilmapiiriin jossa haastateltavien on helppo olla ja kertoa omia asioitaan luottavaisesti. asiaan ja tutkimustavoitteeseen. Puhelimitse sovin heidän kanssaan Annoin heidän päättää miten

9.3 Tutkimusympäristö

Kaikki haastattelut on haastateltavien toivomuksesta pidetty Kanava nuoriso ry:n toimintakeskuksessa. Kaksi kertaa jouduin haastateltavien pyynnöstä siirtämään haastatteluaikat seuraavaksi päiväksi. Kerran haastateltavani pyynnöstä haastattelu aika jouduin siirtämään 2 tuntia myöhemmin.

Häiriötekijöistä ei ole välttytty, olen tehnyt haastattelut suunnitelmallisesti mahdollisimman rauhallisessa huoneessa, jotta vältän mahdollista ylimääräistä hälyä.

Ensimmäinen haastattelun aikana eräs henkilö koputti oveen ja jouduimme pysäyttämään haastattelua hetkeksi, tämän kokemuksen jälkeen päätin toteuttaa haastattelua sellaisessa huoneessa, jonka ovella on läpinäkyvää lasia. Tässä huoneessa on helpompi viitata tai näyttää merkin mahdollisille häiriötekijöille ennen kun ne tulevat koputtamaan. Toisena haastatteluaikana taloon tuli suuri ryhmä pelaamaan pingistä, jonka johdosta huoneeseen kantautui ylimääräistä ääntä ja jouduin itse kerran nousemaan ulos huoneesta ja pyysin käytävällä pelaavilta pojilta olemaan hiljempaa. Neljännessä haastattelutilanteessa haastateltavalla soi puhelin, jonka vuoksi hän heti pysäytti nauhurin, vastasi puheluunsa ja pyysi anteeksi. Puhelun jälkeen hän laittoi kännykensä kiinni.

Motivoimiseksi kerroin haastateltaville nuorille, että he tällä pienellä tutkimuksella auttavat nostamaan maahanmuuttajanuorten ääniä kuuluville sekä tuottamaan tietoa miltä heistä tuntuu ja nostavat esille omaa mielipiteensä asiasta. Toisena motivaation

lähteenä kerroin heille maksavani mahdollisen osallistumismatkakulusta aiheuttavista kuluista ja lupasin antaa jokaiselle leffalipun.

Haastatteluun osallistuneiden rohkaisemiseksi kerroin heille mistä oli kyse ja mihin he olivat tulossa. Haastattelutilanteen sujumiseksi kertasin, että käytän haastatteluaineistoa vain ja ainoastaan siihen tarkoitukseen mihin olen luvannut haastattelulupa lomakkeessa, ks. liite2.

9.4 Tutkimuskysymys

Opinnäytetyön aiheeni on mielestäni ajankohtainen ja tarpeellinen, sen pääkysymys on: Miten maahanmuuttajanuorten työllistymistä tulisi kehittää Helsingissä heidän näkökulmasta? Teemoittelin haastattelun neljään pääteemaan, jokainen teema sisältää apukysymyksiä, joilla yritän saada tietoa kokonaisvaltaista tietoa tutkimuksen pääkysymystä silmällä pitäen.

9.5 Tutkimusmenetelmä

Toteutan opinnäytetyöni laadullisena tutkimuksena ja sen menetelmäksi valitsin teemahaastattelun, minkä koen olevan erittäin toimivaksi. Aloitin tutkimuksen teon tutustumalla ja lukemalla tutkimusaiheisiin ja tutkimustekniikkaan liittyvään kirjallisuuteen syksyllä 2011. Sen jälkeen otin yhteyttä opinnäytetyönohjaajaan ja keskustelin opinnäytetyöstäni myös työpaikallani. Tein haastattelut joulukuun alussa. Tutkimuksen toteuttamista varten haastateltavaksi valitsin kuusi somalilalaista nuorta aikuista miestä, jotka ovat asuneet Suomessa pitkään, ihan päiväkotia lähtien. Rajoitin osallistujien määrän kuuteen henkilöön sen takia, että pystyisin analysoimaan vastaukset mahdollisimman perusteelliseksi sekä halusin saada heistä syvällistä tietoa. Pysin antamaan haastateltaville vapauden kertoa ja vastata kysymyksiin mahdollisimman vapaasti.

Suomessa yleisin tapa kerätä laadullista aineistoa lienee haastattelu. Haastattelun tavoite on selvittää se, mitä jollakulla on mielessään. Haastattelu on eräänlaista keskustelua, joka tosin tapahtuu tutkijan aloitteesta ja on hänen johdattelemaansa. Haastattelun idea on hyvin yksinkertainen ja järkevä. Kun haluamme tietää jotain ihmisestä – mitä hän ajattelee, minkälaisia motiiveja hänellä on jne. – niin miksi emme kysyisi sitä häneltä suoraan? Yksinkertaisesti määriteltynä haastattelu on siis tilanne, jossa

henkilö (haastattelija) esittää kysymyksiä toiselle henkilölle (haasteltava). (Eskola & Suoranta 2008, 85.)

Eskolan & Suorannan (2008, 18) mukaan laadullisessa tutkimuksessa keskitytään varsin pieneen määrään tapauksia ja pyritään analysoimaan niitä mahdollisimman perusteellisesti. Aineiston tieteellisyyden kriteeri ei ole sen määrä vaan laatu, käsitteellistämisen kattavuus.

9.6 Aineiston keräys ja haastattelut

Kerätessäni tutkimusaineistoa, lähtökohtana minulla oli, että kaikki haastateltavat puhuvat totta omista asioistaan ja kokemuksistaan. En mitenkään etsinyt tai toivonut tietyn tyyppistä haastattelukäyttäytymistä, vastausta tai tilanteita, vaan pidin tärkeänä että kukin haastateltavani kertoo tarinansa omalla parhaalla katsomansa tavalla. Tärkeintä minulla oli se, että saan vastauksia tutkimuskysymyksiin ja saan aikaan hyvän ja luotettavan keskusteluhengen haastateltavani kanssa.

Haastattelutilanteissa istuimme vastakkaisesti ja nauhuri oli meidän välillä olevalla pöydällä. Lisäksi laitoin valmiiksi pöydälle muistiinpanovihkoni, kyniä, A4 papereita ja haastattelurunko. Pari haastateltavaa (H1 & H4) ovat ottaneet sen käteen ja halusivat pitää sitä kädessä ja puhua nauhurille läheltä vähemmän hiljaisella äänellä. Annoin heidän ottaa sen vapaasti käteen ja tuntea mielenrauhan haastattelussa.

Esittelin tutkimuskysymykset ja tema-alueet kaikille samassa järjestyksessä jotta edetään systemaattisessa järjestyksessä, tarvittaessa kysyin myös ylimääräisiä tarkentavia kysymyksiä jotka eivät ole olleet haastattelurungossa, jotta saisin enemmän tietoa. Kysymystapa ei ollut kuiva kysymys-vastaus tyyppinen, vaan ensin kerroin tema-alueen ja haastateltavat vastasivat tarinamaisesti. Kuitenkin joissakin tapauksissa edettiin kysymys-vastaus menetelmällä kun ei ole tullut paljon tarinoita kerrottavana. Pidin huolta siitä, että kaikkiin kysymyksiin on vastattu, ja kaikki teemat on käyty läpi.

Teemahaastattelulle on ominaista se, että samat teemat ja keskeiset kysymykset esitetään kaikille haastateltaville, vaikka haastattelun kulku voi muuttaa teemojen ja kysymykseen käsittelyn järjestyksen ennakoimattomaksi. Kun haastattelu on kirjattu teksti-tiedostoksi, haastateltavien nimet ja osoitetiedot hävitetään. Haastattelun äänitallenne hävitetään tutkimuksen valmistuttua. (Kuula 2011, 128–129.)

Haastatteluun käytetty aikaa on vaihdellut, haastatteluminuutteja kertyi yhteensä 255 minuuttia ja keskimääräinen haastattelu-aika on ollut n. 42.5 min/ henkilö. Haastattelu-tilanteen jälkeen melkein kaikki (paitsi yksi haastateltava) jäivät juttelemaan aiheista ja kysymään miten on mennyt. Annoin heille palautteen saman tien ja kiitin heitä suuresti tärkeästä avunannosta. Kerroin heille vielä kerran miten tulen säilyttämään haastatteluaineiston, kuinka ensin poistan suorat/epäsuorat tunnisteet eli anonymisointitavat sekä aineiston hävittämisestä tutkimuksen valmistettua.

Aineiston anonymisoinnilla tarkoitetaan sekä suorien että epäsuorien tunnisteiden poistamista aineistosta tai niiden muuttamista. Kun henkilötietoja sisältävää tutkimusaineistoa kerätään, pitää tutkittavia aina informoida siitä, miten aineisto anonymisoidaan vai onko sitä tarkoitus anonymisoida lainkaan. (Kuula 2011, 112.)

9.7 Tutkimusaineiston analysointi

Kukin haastattelutilanteen jälkeen kirjoitin haastattelut puhtaaksi tietokoneella, kun ilmeet, eleet ja tilanteet olisivat tuoreena muistissani. Tämä antoi työrauhan myös siltä varalta, että nauhurissa olevat tiedot jostakin syystä häviäisivät tai menisivät pieleen. Kirjoitin nauhurissa olevan aineiston tietokoneella Word-ohjelmalla ja samalla aloin antaa tunnisteita haastateltavien nimien ja teemojen tilalle. Esimerkiksi H1 / T1 tarkoittaa ensimmäisen haastateltavan ensimmäinen teema-alueen vastaukset.

Hirsjärven & Hurmen (2011, 185) mukaan haastattelun laatua parantaa se, että haastattelu litteroidaan niin nopeasti kuin mahdollista, varsinkin jos tutkija itse sekä haastattelee että litteroi.

Tämä kirjoittamisvaihe oli todella työläistä ja haasteellista ja vei paljon aikaa. Olin päättänyt kirjoittaa tutkimusaineiston sanasta sanaan mikä ei ollut helppoa. Vastan tuli paljon epäselviä sanoja, lauseita ja virikkeitä, joita piti kuunnella uudestaan ja uudestaan, kunnes sain ne selville niiden sisällön. Nyt pystyn erottamaan haastateltavien vastaukset melkein ulkoa, kun niitä tuli kuunneltua tarpeeksi.

Ensimmäinen tehtävä laadullisessa analyysissä on aineiston järjestäminen sen jälkeen, kun se on kerätty, purettu tekstiksi ja valmisteltu teknisesti käsiteltävään muotoon. (Eskola & Suoranta 2008, 150.)

Kun sain kirjoitettua puhtaaksi kaikki aineistot, aloitin analyysiprosessin kokonaisvaltaisen aineistoperehtymisen näkökulmasta: Tutustumalla litterointimateriaaliin, kuuntelemalla uudestaan ja uudestaan nauhurin ja käymällä läpi haastattelutilanteissa tehtyjen havaintojeni ja muistiinpanojeni helpotti minua perehtymään tutkimuksen aineistoon ja antoi kerta toisensa jälkeen selkeämmän kuvan haastateltavien vastauksista.

Luin läpi useampaan kertaan koko aineistoa ja yritin hahmottaa olemassa olevan aineiston sekä sisäistää koko aineistoa kattavan kuvan haastatteluvastauksista. Tulostin kaikki kirjoittamani aineistot otsikoineen ja lihavoin kaikki tunnusmerkit. Haastateltavia kuvaavia tunnusmerkkejä ja teema-alueita laitoin isoilla fonteilla ja leikasin aineistomateriaalit teemoittain. Seinälle laitoin tutkimusalueiden otsikot joiden alle keräsin haastateltavien vastaukset teemojen mukaan. Kuitenkin jokaisessa paperipalassa näkyi kuka on kertoja eli henkilötunniste ja teema-alueen tunnus. Tämän jälkeen minulla on ollut kahdenlaista aineistoa: kokoaineistosta koostuva materiaali ja teema-alueen perusteella koottu materiaali.

Koska teema-alueita oli yhteensä neljä valitsin jokaiselle teemalle oman värin. Lähdin nostamaan keskeisimmät ja useamman kerran nousseet vastaukset ensin.

10 TUTKIMUSTULOKSET

Tämän kvalitatiivisen tutkimukseni menetelmänä on teemahaastattelu ja tarkoitukseni on tarkastella tutkimusilmiötä juuri tutkittavien näkökulmasta. Heidän puheensa ja kertomuksensa ovat tässä keskeisessä asemassa ja haluan tuoda heidän äänensä nykyistä enemmän esille suomalaisessa yhteiskunnassa. Minua kiinnosti se, mitä maahanmuuttajanuoret itse ovat mieltä omasta työllisyystilanteestaan, omasta asemastaan suomalaisessa yhteiskunnassa sekä mahdollisesti heidän kohtaamastaan rasismista ja syrjäytymisestä. Rajoitin tutkimukseni somalialaistaustaisiin, hyvin pieninä Suomeen muuttaneisiin poikiin jotka ovat varttuneet Helsingissä ja joilla on kokemusta tutkimusaiheeseen liittyen.

Opinnäytetutkimuksen aiheen lähtökohta on minulle oma kokemus. Se, mitä mieltä nuoret itse ovat on kiinnostava ja varmasti tarjoaa erilaista näkökulmaa maahanmuuttajanuorten tilanteen parantamiseksi. Samalla se palvelee myös omaan työpaikkani kohderyhmän paremmin ymmärtämiseksi ja tukemiseksi mutta uskon että tällä on merkitystä laajemmin.

Tässä osioissa on tarkoitus käydä läpi kokonaisvaltaisesti tutkimuksessa esille nousseet asiat ja keskeisimmät tekijät. Kaikki tutkimukseen osallistuneet olivat tulleet Suomeen hyvin pienenä, jotkut heistä vauvoina ja osa päiväkotikäisinä.

Seuraavissa nostan esille tutkimuksen keskeisimmistä tuloksista teema-alueittain. En ole kiinnittänyt huomiota kielellisiin virheisiin ja vivahteisiin, pääasia oli se, että viesti on sanottu ja tullut perille ymmärrettynä.

10.1 Taustakysymykset

Tutkittavilla nuorilla on kaikilla samanlainen tausta, heidän molemmat vanhemmat ovat somalialaisia ja ovat tulleet perheyhdistymisen kautta Suomeen, joko yhdessä tai jommankumman vanhempansa kanssa. Suuri osa heistä asuu edelleen vanhempiansa luona, vaikka ovat jo aikuisia. Tässä teema-alueessa nousee hyvin vahvasti esille se, että Suomen kielen oppiminen ei ole ollut vaikeaa vaan he ovat oppineet sen ikään kuin luonnollisesti. Haastateltava H2. kuvaa suomenkielen oppimistaan näin:

”No toi on sinänsä aika vaikee kysymys ku se on itelle tullu aika luonnostaan ihan pienestä asti vähän samaan aikaan tullu se somaliankielen kaa et kotona puhuttiin somaliaa ja ulkona kavereitten kanssa suomee se on vähän en osaa sanoa sillee jos nyt pitää vastaa nii helppo mut se ei välttämättä ihmiselle jotka on nyt muuttanu nii. Mitä tarkoittit et on tullut luonnosta? Joo koen itse asiassa tilaisuus tulla niin pienenä ja oppii niin nuorena ja niin pienenä oppii suomenkieltä niiku et et ei tarviä käydä mitään suomenkielen kursseja tai kattoo mitä muut ihmiset puhuu vaa pienestä asti oppinu suomenkieltä ja päässy jo mukaa puhumaa tähä asti”.

Haastateltava H3 pohtii, että Suomen kielen oppiminen olisi voinut ollut vaikeaa hänelle muista poiketen. Hän perustelee tätä sillä, että hän on joutunut mamuluokalle. Hän kuvailee sen näin:

”Itse mä en oikeestaan muista tarkellään että oliko se niin vaikeeta vai helppo. Mut sen myös tiedän ja tiedustan että jouduin menemään mamu-luokalle vaikka maahanmuuttajanluokkaan vaikka kävin jo eskarilla ja päiväkodilla luulen et se oli mulle vaikeeta alussa mutta myöhemmin sanat vaa tuli itsestään suusta en tiedä mitenkä hyvin opi”.

Haastateltava H6 korostaa koulun lisäksi perheen ja sukulaisten merkitystä suomenkielen oppimisprosessissa, hän kuvaile tästä seuraavalla tavalla:

”Se oli itse asiassa helppoo ku mä tulin Suomeen kaikki perhe, sukulaiset asu täällä ja kotona puhuttii ja serkut puhu nii oli vähä pakko oppii siinä tilanteessa. Koulu itse asiassa auttoikin. Koulu auttoi aika paljon ja koulussa oli sekä mun iso-serkku ja auttoi välillä tauolla ku se puhu aina sen kavereitten kaa suomenkieltä. Liityin aina niiden seuraan välitunnin jälkee”.

Kaverisuhteet ovat heille myös helppoa, oli helppo löytää kavereita ja ystäviä ja heillä kaikilla on nytkin suomalaisia kavereita. Heidän puheestaan ymmärtää, että kaververkostot ovat laajentuneet ja joukosta löytyy sekä somalialaistaustaisia, muita maahanmuuttajia ja suomalaisia.

Tutkittavat tiedostavat asemansa Suomessa. Mielenkiintoisena ja vaikeana kysymyksenä, johon en saanut selkeää vastausta, nousi se, että ovatko he maahanmuuttajia, maahanmuuttajataustaisia tai uussuomalaisia? Ymmärrän hyvin heidän näkökulmasta, koska minusta heidän määrittämisenä tiettyyn kategoriaan on todella hankalaa. Maahanmuuttajatermin määrittely tässä tilanteessa on hankala, toisaalta he ovat kaikki muuttaneet Suomeen eli ovat maahanmuuttajia mutta toisaalta he kokevat olevansa tavallisia nuoria: osittain maahanmuuttajia, osittain suomalaisia, ja osittain molempia. Tämä aiheuttaa suuria ristiriitaisia tunteita heissä. Erilaiset tilanteet ja eri-ikäiset ihmiset tuovat esille erilaisia ennakkoluuloja.

Haastateltava H3 kuvailee asian seuraavasti:

Rehellisesti jos sanotaan en tunne itseäni ihan suomalaiseksi mutta Suomen-Somaliksi vois sanoo mutta kyllä ...pidän vielä itseäni sillein maahanmuuttajaksi. Millä tavalla pidät itseäsi maahanmuuttajanuorena? Millä tavalla pidän itseäni vai? Mmm. Johtuu siitä että väristä ja titenki että siitä maasta mistä olen kotoisin ja suomalaisten ennakkoluulot. meidän maalaisia kohtaan niin se on varmaan se yks seikka mut eihän se korostu jos mä oon ihan mun ikästen kanssa, sit se korostuu aina enemmän vanhempien suomalaisten keskuudessa.

Erään haastateltavan (H4) mielestä Suomi tuntuu kodilta, koska hän on asunut täällä pitkään eikä ole nähnyt toisenlaista elämää. Samalla hän tiedostaa olemassa olevan erilaisuuden ja eron, joten hän kertoo olevansa sekä suomalainen että somalialainen.

Hän sanoo näin:

”Toi on toi on vaikea kysymys. Mä tunnen olevani maahanmuuttaja koska mä huomaan sen eron mut samalla mä tunnen olevani suomalainen nuori koska mä oon asunu täällä aika pitkään joten kai mä tunnen olevani molempia suomensomalialainen. Kyl se loppujen lopuksi tuntuu kodilta kun on asunu tääl 5.vuotiaasta asti nii tämä maa

tuntuu kodilta. Ku ei oo nähny mitään muuta vielä. Mä oon kyl menny aikanaan Afriikkaan ja katsomaan mimmosta siel on ja mä oon pidänny siitä mutta niinku aina ku mä tuun tänne takas tämä tuntuu kodilta. Joten kai mä oon Suomensomalialainen vähän molempia”.

Haastateltava H1 puolestaan miettii olevansa jossain määrin suomalainen nuori, mutta se että joskus tuntee olevansa maahanmuuttaja, riippuu siitä miten yhteiskunta ottaa hänet vastaan. Kun tulee eteen sellaisia tilanteita, jolloin hänet suhtaudutaan eri tavalla ja syrjitään, hän miettii että ei ole suomalainen ja hän peräänkuuluttaa sitä, milloin hän voisi olla ylpeä suomalaisuudestaan. Hän miettii seuraavasti:

”Jossain määrin aina tuntui olevani suomalainen tavallaan tulee josku niitä tilanteita että et minä olen maahanmuuttaja että ei eikä se asia miksikään muutu tietysti välillä tuntui taas että on molempia sekä maahanmuuttaja että suomalainen mutta et vaikka kuinka hyvin et must tuntuu et omasta mielestäni et se aina johtuu miten muu yhteiskunta ottaa mut vastaa miltä minä tunnen sitten lopulta että jos yhteiskunta hyväksyy sellaisenaan kuin minä olen ottaa minut omakseen niikuin miltä minä näytän silloin tietysti aina tuntee että minä olen osa tätä yhteiskuntaa minä olen suomalainen mut et joskus tulee niiden haukkumasanojen ihan tosta vaa et ei oo mitään et oo tehny kenellekään paha tai katsotaan iha kuin jotain paha toiselle ihmiselle tehny tai sua just syrjitään sen takia et sä oot somalialainen nii se saa aina et siinä alkaa ymmärtää et sä et oo suomalainen ja sitä alkaa mil. milloin voi tuntee sillä tavalla minä voisin tuntee suomalaiseksi minä voisin olla ylpeä suomalaisuudesta”.

Toisaalta haastateltava H6 miettii että suomalainen yhteisö tekee hänestä juuri suomalaisen nuoren. Hän antaa ymmärtää, että kuuluu molempiin, sekä suomalaiseen yhteisöön että somaliyhteisöön.

”No, se riippuu oikeestaan eri tilanteesta jos mä oon nytte jos mä oon somalilaisten ystävien kaa tai muu maalaisten ystävien kaa silloin ofcourse mä oon maahanmuuttaja koska me puhutaan somaliaa ja suomee sekaisin. Silloin tulee meijä kulttuuri esille, sitku mä oon suomalaisten kaa nii silloin me puhutaan suomenkieltä ja silloinhan ne panostaa mua sä oot varmasti syntyny täällä silloinhan mä oon varmaa molempia-kin”.

Tämä antaa ymmärtää, että he kokevat olevansa sekä maahanmuuttajia että suomalaisi, siis molempia. Huolimatta siitä, että kaikki ovat taustaltaan muualta, silti he kokevat kuuluvansa voimakkaasti tähän yhteiskuntaan, he osaavat suomenkieltä, tuntevat suomalaisen yhteiskuntasysteemin, tuntevat ja omaavat suomalaista kulttuuria jossain määrin. Minusta he ovat maahanmuuttajan ja Suomessa syntyneen maahanmuuttaja-taustaisen aseman välimaastossa olevia olentoja, joilla ei ole vielä selkeää omaa kategoriaa.

Peruskoulun jälkeen jatkokoulutukseen pääsemisen kannalta tutkittavat korostavat avun sekä tukiverkoston tärkeyttä. H1 puhuu, että on ollut yhteydessä opinto-ohjaajaan peruskoulun jälkeisessä elämässä. Hän tunsu tarvitsevansa tukea häneltä pitkään peruskoulun jälkeenkin. Otti yhteyttä ja kysyi neuvoa häneltä kun ei saanut mistään muualta apua. Vanhempien osuus rajoittuu myös tässä. He eivät enää pystyneet tukemaan elämän eteenpäin viemisessä ja tulevaisuuden rakentamisessa. Hän kuvaa sen näin:

”Opinto-ohjaaja on ollu mulle tavallaan yläasteen jälkeen et erittäin tuki ja ja neuvo-va henkilö, koska muistan ku mä olin melkein puolivuotta peruskoulusta poissa silti mul oli vielä mahdollisuus soittaa hänelle kysyä mitä mä nyt tässä tilanteessa teen. Nii vaikka hänkään heti silloin ymmärtänyt tai tajunnu voisko minua tässä auttaa. Hän kuitenkin etsi minulle mahdollisuutta päästä aikuislukiossa jot pystyisi suorittaa lukion ja sitä kautta olen päässyt. Että pitää olla kiitollinen aikuis. opinto-ohjaajalle koska häneltä sai neuvoja ja tukea mitä ei saanut muualtakaan. Vanhemmatkaan ei ymmärtänyt sitä tilannetta tavallaan että hän täytti tarpeet minulle”.

Toinen haastateltava (H4) nostaa esille, että äiti oli erittäin tärkeässä asemassa jatkokoulutuksen pääsemiseksi. Äiti oli tarjonnut hänelle apua ja oli ikään kuin suunnan näyttäjänä, vaikka ei osannut auttaa itse opiskeluun liittyviin asioihin.

Kun kysyin häneltä mikä auttoi häntä pääsemään toiveammattiinsa tai kouluunsa hän vastasi:

”Kyllä. Äiti. Jos ollaan rehellisiä mä oon aika laiska välillä. Mmm. Mä osaan olla aika välillä ja mä muistan ku mä lähin korottaa mä hain sinne ammattikouluun enkä mä päässy sinnekkään mä olin kokonaan mä ajattelin et joo nyt meni kaikki pilalle ja sit oli viel et äiti potki perseelle et joo nyt ylös siitä nytte ja hakemaan. Joten mä kävin korottamassa numeroita sit hän autto minua vielä löytämään lukioin jolle mä pääsi- sin. Se oli kyl aika hänen hänen takiaan. Just hänen ansioitaan. Kyllä”.

Tässä huomaa kuinka tärkeää tukiverkosto on tutkittaville nuorille. Huolimatta siitä, että ovat nyt aikuisia, he silti asuvat perheensä luona ja tarvitsevat vanhempien, perheenjäsenten ja muiden toimijoiden tukea. Täytyy muistaa, että he ovat tulleet yhteisöllisyyttä, perhekeskeisyyttä ja yhteisvastuuta korostavasta kulttuuristaan yksilökeskeiseen suomalaiseen kulttuuriin, jossa jokaisella on omat asiansa eikä puututa toisten asioihin ainakaan helposti.

10.2 Työelämään liittyvät kokemukset ja tiedot

Maahanmuuttajien työllisyysastetta tai tilannetta on hyvä selvittää ja tilastoida äidinkielen perusteella, silloin ainakin välttyään siltä, että osa heistä jäisi pois tilastoista

Suomen kansalaisuuden tai synnyinvaltion vuoksi. Kun tilastointi tehdään synnyinmaan tai kansalaisuuden perusteella, saadaan vajavaista tietoa heidän todellisesta määrästä. Tämä voisi hämärtää työllisyystilanteen todellista kuvaa. Toinen ongelmatekijä mikä tekee tilastoinnista erityisen hankalaa on se, että osa maahanmuuttajista ei ole työmarkkinoilla. Näin emme saa täsmällistä tietoa heidän todellisesta määrästään.

Maahanmuuttajien työttömyysongelma on ollut viime aikoina yhteiskunnan keskusteluissa hyvin esillä, ja on osittain myös politisoitunut asia. Paljon keskusteluja on käyty työnperäisestä maahanmuutosta. On kuitenkin muistettava, että jo Suomessa asuvien maahanmuuttajien työllisyyteen on kiinnitettävä huomiota entistä enemmän. Heihin on mennyt paljon yhteiskunnan resurssia ja heissä on potentiaalia.

Tutkimukseni nuoret ovat olleet suomalaisessa työyhteisössä jossain määrin, siis heillä kaikilla on kokemusta työelämästä pätkätyöläisinä. Heille on kertynyt paljon hyviä kokemuksia suomalaisista työnantajista. He nostavat esille, että työnantajia ei voi yleistää vaan pikemmin he ovat yksilöllisiä ihmisiä ja samoin tilanteet vaihtelevat hyvin paljon.

Positiivisena asiana tutkimuksessa nuoret ovat nostaneet esille sen, että on ollut tosi paljon mukavia suomalaisia työnantajia, jotka kohtasivat heille myönteisellä asenteella ja tarjosivat heille mahdollisuuden päästä työelämän piiriin. Maahanmuuttajanuoret haluavat osallistua Suomen rakentamiseen tekemällä töitä ja toivovat voivansa osallistua yhteiskuntaelämään täyspainoisesti. Näin voisi sanoa, että he arvostavat suuresti työtä ja työntekoa Suomessa. Heistä saa sellaisen kuvan, että työnteko on myös maahanmuuttajanuorille ilon ja ylpeyden aihe.

He tiedostavat, että työllisyystilanne on parantunut ja paranee koko ajan. He ovat olleet enemmän palvelualalla ja tehneet asiakaspalvelutehtäviä. Maahanmuuttajien motivaation lähteenä tulee esille mm. rahan tarve vaikka auton ostamiseen tai muuta vastaavaa. Toisaalta nousee myös työmoraalin ja työmotivaation tärkeys. Haastateltava 3 miettii työllisyydestä seuraavasti:

”Minun mielestä että vuosien varrella kyllä tää on parantunu iha hyvään suuntaan että verrattuna joskus siihen 2005 ja 2006 alkupuolella että nyt aika hyvin moni nuori on saanu työpaikkoja ja et hyvään suuntaan ollaan menty et verrattuna entis aikoihin”.

Tutkittavien mukaan koulutuksella ja sosiaalisella verkostolla on vahva merkitys heidän työhön pääsemisprosessilleen. Henkilökohtaiset ominaisuudet mm. sosiaalisuus,

iloisuus, periksi antamattomuus ja yritteliäisyys antavat heille hyvät eväät saada työpaikan. Maahanmuuttajanuorten työpaikan saaminen on heidän mielestä vaikeaa ja työlästä. Työllisyyden estetekijöistä nuoret mainitsivat juuri suomenkielen puute, koulutuksen puute, työkokemuksen puute sekä joidenkin työnantajien asenteet työhönottilanteissa. Kukin näistä voisi yksinään olla työhön pääsemiseste. He tiedostavat, että työhön pääsemiseen tarvitaan hyvän suomenkielen taidon lisäksi koulutusta, työkokemusta sekä tukea ja ohjausta. Heillä jää tunne, että ovat yksinäisiä ja joutuvat itse hankkimaan työpaikan ja käymään sen prosessin ilman aikuisen tukea koska omat vanhemmatkaan eivät pysty enää auttamaan.

Haastateltava 1 miettii yksinäisyyden tunnetta seuraavalla tavalla:

”No työpaikan saaminen tai löytäminen ei oo aina ollu helppoo tavallaan koska niinku lähtökohtana kun puhutaan kantaväestön nuoret että niillä on sellaset perheet tai vanhemmat takana jotka on tavallaan tietävät mistä voisi löytyä just tälle nuorelle sopiva kaltainen työ nii hän voisi päästä ja hän voisi tienata sen verran rahaa mitä hän halua tässä elämässä tai tässä elämänvaiheessa tienata tai just sellanen työpaikka just hän oppii tai tai arvostamaan koulutusta jotta hän voisi tavoitella parempaa ammattia. Et se on just mä just sanoin se on just se mikä vaikeuttaa et vanhemmat ei tiedä mihin et tei voineet opastaa minua siinä että tuolta voisi löytää työpaikan et kaikein piti lähtee minusta että minun piti itse etsiä nämä kaikki. Et se ei oo tavallaan helppoa et itse joutuu sitä tämä on mullekin oma kokemus että joituu itse kaikki työpaikat”.

Kun kysyin mikä vaikeuttaa maahanmuuttajanuorten työhön pääsyä. H2 vastaa:

”Maahanmuuttajanuoret nii että esim. jos on tuore maahanmuuttaja ja vasta muuttanu maahanmuuttajanuori ja suomenkieli ei oo nii hyvä niin ei välttämättä pääse just semmoseen työhön hän haluaisi tai hyvään työpaikkaan missä puhutaan hyvää suomee koska ellei ole hyvä suomenkieli tai sit on semmone että joku ei ole käyny joitain koulutusta maahanmuuttajanuori ei ole saattanu käydä vaik on ollu paljon tai on ollu aika kauan Suomessa nii ei oo käyny koulutusta. Niiku aika moneen työhön tarvitaan jonkinlaiset paperit tai koulutus tai jne.”.

Haastateltava 4 puolestaan nostaa esille, että työkokemusta on kysytty moneen kertaan, hän ihmettelee miten voisi saada kokemusta ellei työtätarjota ja anneta mahdollisuutta. Hän kuvailee kokemuksen puutteen seuraavalla:

”Esimerkiksi mä voin kertoa omasta kokemuksestakin et aina ekana kun me haetaan sinne työpaikkaan ne kysyy ok. kokemusta. Ootko ennen tehny tätä työtä sit jos sä vastaat ei se hän on siinä et ei oteta kiitos. Sit loppujen lopuks tulee kysymys et jos mä en

ikinä saa sitä kokemusta miten mä voin sanoa seuraavalle et mul on kokemusta jos mä en ikinä saa sitä kokemusta. Jos jokainen odottaa et sul on valmiiksi synnynäisenä se kokemus. Joo mistä sitä kokemusta saa jos. Mä oon kysyny monelta haastattelijalta ku mä oon ollu haastattelussa ja ne on sanonu et ei olen pahoillani et ei käy tällä kertaa”.

Haastateltava 2 puolestaan kokee, että työhakemus on yksipuolista. Hän laittaa tosi paljon työhakemuksia mm. netin välityksellä, mutta ei saa kovin paljon vastausta. Hän kuvailee työhakemusprosessinsa seuraavasti:

”Työhakemuksia on tullu lähetettyä mut mä en osaa sanoa nytte täst juuri Suomen tilanteesta ku en tiää tää lama juttu tai täl hetkel ei ole helppo sanoa että ku esim. itse lähetän aika paljon netin kautta hakemuksia sanovat että ottavat yhteyttä en tiedä tosi harvoin kyllä vastaavat niiku ei niin paljon ku kattoo työsuhteeseen että pitäiskö saada se työ vai pitäiskö olla työllinen nii ei mun mielestä sen mukaan niinku vastata työhakemuksiin”.

Tutkittavien nuorten mukaan maahanmuuttajien työllisyysprosessissa keskeinen rooli on viranomaisilla, he miettivät myös että opettajilla, opinto-ohjaajilla ja vanhemmilla on myös tosi tärkeä rooli. Tutkimuksen mukaan on luotava nuorille suunnattuja ja kohdennettuja suunnitelmia, joita tehdään ja seurataan läheltä. On myös pyrittävä vähentämään byrokratiaa ja ohjaamaan heitä henkilökohtaisesti. Nuoria on painostettava sitoutumaan ja tarttumaan mahdollisuuksiin. Toisaalta on vältettävä, että jätetään rakoja systeemiin ja annetaan mahdollisuus löysäillä. Haastateltava kuvailee sit.kenellä on keskeinen rooli maahanmuuttajien työllistymisessä, seuraavasti:

”Tietysti riippuu näkökulmasta että mut suurin osa on tietysti työvoimatoimistolla että työvoimatoimiston pitäisi luoda enemmän maahanmuuttajanuorille ja räätälöityä suunnitelmia ja eikä sillä tavalla et nuori menee sinne ja sanoo että mä teen näin ja näin sit sovitaan uusi aika ja tehään jonkinlainen suunnitelma. joka on esimerkisi. et mitä sä haluasit seuraavaksi tehdä. joo haluasit varmaan tohon joo no tyydytään nyt tähän ja nähdään seuraavan kerran. Vaan pitäis olla oma ohjaaja kenen kanssa hän on yhteydessä hän voisi mahdollisesti soittaa ja kysyä neuvoja. Ja ohjaaja joka voi sitten etsiä nuo”.

Haastateltava 6 miettii, että vanhemmilla on keskeinen rooli maahanmuuttajanuorten työllisyysprosessissa ja hän korostaa heidän merkityksensä seuraavasti:

”Eikö hän nyt se vanhemmat... Millä tavalla vanhemmat? Vanhemmathan halua sen omalle lapsilleen hyvää ja auttaa vaikka hän ei ymmärrä suomenkieltä yhtä hyvin kuin sinä, mutta hän on tehnyt sun elämän aikana vaikka mitä etsä pääsisit opikelemaan hyvin ja mut he saattavat panostaa sun työtä et hei eti sun työpaikkaa opiskele herää se pesee sun vaateita ja tekee ruokaa sull ei oo mitään hätää kunhan opiskelet ja käyt duunis”.

10.3 Asenteet ja ennakkoluulot

Etnisesti ennakkoluuloinen ihminen ajattelee toisiin etnisiin ryhmiin kuuluvista ihmisistä pahaa ilman riittävää oikeutusta tai perustelua (Puuronen 2003, 195).

Arkielämän rasismiin kuuluvat pahan puhuminen, vältteleminen, syrjintä ja eristäminen, jotka aiheuttavat maahanmuuttajien ja vähemmistöjen marginalisoitumista, kyseenalaistumista ja turhautumista (Puuronen 2003, 196).

Somalitaustaiset nuoret ovat yksi näkyvistä maahanmuuttajanuorista, jotka erottuvat kantaväestön nuorista hyvin paljon: (ihonväri, uskonto ja kulttuuri). He kohtaavat rasismia ja syrjintää niin tavallisilta kansalaisilta kuin joskus viranomaisilta tai muilta toimijatahoilta. Tutkimuksen valossa heidät leimataan rikollisiksi, turhiksi ”sossuasiakkaiksi””, jonkun yhden yksilön tekemät teot (kuten rikokset) yleistetään koskemaan koko somaliyhteisöä, vaikka sillä ei olisi asian kanssa mitään tekemistä.

Tutkittavien mukaan työnantajien ennakoasenteet ja suhtautuminen maahanmuuttajanuoriin ovat hyvin erilaisia. Toisaalta jotkut työnantajat suhtautuvat erittäin hyvin kun taas toiset suhtautuvat hyvin epäilevästi. Mielenkiintoisinta on se, että tämä jälkimmäinen ilmestyy yleensä vasta nimen paljastettua. Osa tutkittavista ovat kokeneet työsyryntää taustansa vuoksi. Osa heistä kertoo, että kun ovat hakeneet töitä, alussa kaikki näytti hyvältä, siihen saakka kunnes ovat kertoneet nimensä. Silloin vasta paljastuu työnantajalle kuka on hakemassa ja siitä seurasi epäily ja työpaikalle ei ole päästy. Ehkä puhelimesta ei huomata tai tunnisteta kuka on soittaja.

Kun kysyin mitkä asiat estivät päästä työelämään H3 vastasi:

”Uskon että aikasemmin jos puhelimesta puhelimen kautta soitti työnantajalla ja halus sanoa että olen kiinnostunut tästä työstä ja niin pois päin. Ja sit se työnantaja onkin kiinnostunu sinusta ja tälle et sit työnantaja kysyy kerroppa sun nimi ja sit sanot vaikka Muhammed Ahmed Abdi nii ehehe. sit valitettavasti luuri lyöti sit saman tien mut ei se nyt tänä päivinä nii mee mut ennen vanhaan kyllä meni aika usein noin”.

Tutkimuksessa nousee esille, että nuoret kokevat paljon rasismia niin työllistymis- kuin arkielämänliittyvissä tilanteissa ja asenteet heihin kohtaan ovat kovat.

Heidän itsetunto kärsii kun aina joutuu eriarvoiseen asemaan. Kielitaito ei heillä ole ongelma vaan heidän kohtaamat ongelmat pikemmin liittyvät asenteisiin johtuen taustoiltaan tai ihoväritään. He toivoisivat, että heitä kohdeltaisiin tavallisina kansalaisina kiinnittämättä huomioita ulkonäköön tai taustoihin vaan henkilöominaisuuksiin, osaamiseen ja sosiaalisuuteen.

Tutkimuksessa nousee esille, että työsyryntä, leimaaminen ja yleistäminen ovat somalitaustaisten nuorten elämässä hyvin vaikuttavana esteenä päästä työelämään. Nuoria harmittaa se, että yksittäisen henkilön tekeminen yleistetään ja leimataan suurelle joukolle. Tämä toteutuu joko työelämän yhteydessä tai tavallisessa arkielämässä. Esimerkiksi työpaikassa aikaisempien maahanmuuttajatyöntekijöiden jättämät negatiiviset kuvat aiheuttavat esteitä ja ongelmia uusien työntekijöiden tulemiselle, vastaavasti hyvät kokemukset antavat hyvät lähtökohdat ja madaltavat uusien maahanmuuttajatyöntekijöiden ottamista työntekijöiksi.

He tiedostavat, että jatkuva syrjiminä voi johtaa nuoren lannistumiseen ja toivonsa menettämiseen mikä puolestaan voi altistaa joutumaan väärälle tielle rikollisuuteen. Haastateltava 2 kuvailee asian seuraavasti:

”Heillä on paremmat mahdollisuudet tehdä täällä kaikkee ja sitku täällä heitä syrjitään tai vähä niinku leimataan näihi maahanmuuttaja jne. ei tuu saamaan työtä tai hyvää koulutusta kyl siin vähäkyl mä uskon et mieli lannistuu jos on nuori ikä sanotaan 17-18 saattaa olla että menee jopa väärälle tielle siitä”.

Mitä tarkoitat jopa väärälle tielle?

”No jättää noi nuori saattaa olla että toi on niiku hänen mielensä ensimmäinen asia niiku tehdä töitä ja hyvä koulutus ja haluaa käyttää tilaisuuden hyväkseen mut vanhemmat painottaa hänet et me ollaa tultu tähä maahan juuri tekemään töitä ja käymään koulua nii käytä tilaisuus hyväks nii sit hän ajattelee et mä nyt käytän tilaisuuden hyväks mut sitku tulee syrjäytymistä ja jne. nii saattaa olla et se asia ei oookaa hänen mielessä se ensimmäinen juttu saattaa ottaa jonkun toisen tien niiku esim. hengaus ja perus tämmönen chillaus käyttää vapaa-ajan väärin nii se saattaa johtaa siihen myös. Joo myös saattaa turhautua suoraan sanottuna turhautua ottaa sen väärän tien niiku sanoin ja väärä tie tarkoitan sillä että riki, riko rikollisuus on se yks vaihtoehto niiku et sen luovattamis sen jälkee et hän on luovattanu et sen jälkee hänestä saattaa tulla rikollinen”.

Haastateltavat huomaavat myös sen, että eri maista Suomeen tulleita maahanmuuttajia kohdellaan eritavalla sekä että Ruotsissa maahanmuuttajien suhtautuminen ollaan edellä kuin Suomessa. Toisaalta tiedostavat myös sen, että somalialaisena oleminen on joillekin yksi syy syrjiä. Kun kysyn, mitkä ovat maahanmuuttajanuorten syrjäytymisen syitä, haastateltava 3 vastaa:

”Mm. uskon suurin syy sille varsinkin just jos somalialaisista puhutaan pelkkä se somalialainen sana, et työntajien ei tee mielellään, ei halua ottaa somalilaisia niiku työntekijäkseen ja syrjäyt. yrittää syrjäyttää niinki rasisisella tavalla. Mut uskon luulisin että ton maahanmuuttajien syrjäytymisen syitä ovat varmaan se että suomalaiset ei oo niin kään paljon kansainvälistyneitä kuten meidän naapurimaa Ruotsi et ei olla ihan samalla asteikolla täällä Suomessa et me ollaan niinku hyvin varhaisessa vaiheessa.

Mun mielestä ihan rehellisesti ennakkoluulot on aika korkealla että varsinkin kun joku on tullut jostain et ei oo tullu Euroopasta on tullu jostai Afrikasta ihan täysin negatiivisella päällä ja ei mielellään haluais olla niiden lähellä että Mmm. Ihan vääränlainen kuva että minkälaiset maahanmuuttaja ihmiset on. Vaikkei ole tutustunu niihi”.

Toinen esimerkki, minkä nuoret nostavat, ovat kaduilla tapahtuvat haukkuma- ja nimittelytilanteet, joissa heitä aliarvioidaan tai heitä syytetään taustansa vuoksi. He tiedostavat, että median kautta on tullut negatiivista kuvaa varsinkin somalialaisista nuorista. Esimerkiksi jos maahanmuuttajanuori hölmöilee ja tekee jotain sopimatonta tai rikollista kaupungilla niin sen seurauksena voisi olla että se huonontaa suuren joukon mainetta.

Heistä tehdään ongelma ryhmä. Media käyttää tilannetta hyväkseen yleistämällä ja leimaamalla. Joskus se myös suurentaa tai liioittelee tapahtunutta. Tämä saavuttaa median kanavien kautta ihmiset ja vaikuttaa asenteisiin negatiivisesti ja antaa kantasuomalaisille huonon kuvan maahanmuuttajista.

Viharikollisuuden vuosiraportin (88/2010) mukaan poliisin tietoon tulleiden viharikosten määrä kasvoi vuonna 2009 jopa 17 prosenttia. Poliisiammattikorkeakoulun tekemän vuosiselvityksen mukaan poliisille ilmoitettiin vuonna 2009 yhteensä 1 007 viharikosta, kun vuonna 2008 tapauksia oli 859. Suurimmassa osassa rikosilmoituksista tapaus sisälsi rasisisia piirteitä, ja yleisin rikosnimike oli pahoinpitely. Viharikoksilla tarkoitetaan tekoja, joiden motiivina ovat ennakkoluulot tai vihamielisyys uhrin edustamaa ryhmää kohtaan. Suurimmassa osassa (85 prosenttia) vuonna 2009 ilmoitetuista viharikosepäilyistä oli rasisisia piirteitä. Rasisisten rikosten kokonaismäärä oli 14 prosenttia suurempi kuin vuonna 2008. Eniten rasisisia rikosepäilyjä kirjattiin Helsingissä.

Toisaalta vuosiraportin mukaan valtaosa uhreista (lähes 60 prosenttia) oli Suomen kansalaisia, muun muassa romaneja ja Suomessa syntyneitä maahanmuuttajien lapsia. Ulkomaalaisista rasisisen rikoksen uhriksi joutuivat yleisimmin somalit, kun luku suhteutetaan Suomessa asuvien ulkomaalaisten määrään.

(Viharikollisuuden vuosiraportti. 2010. Poliisiammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti.)

10.4 Kehittämistoiveet

Tutkittavat toivovat saada lisää koulutusta ja ohjausta ja että viranomaiset olisivat helpommin lähestyttäviä. He toivovat että Suomessa jo asuvat palkattaisiin entistä enemmän työvoimanpulan ratkaisemiseksi. H3 sanoo:

”Suomessa olevia nuoria töihin vaikka tulee lisää työvoimamuuttoa. Mut se minkä mä oon ymmärtäny et joka vuos suomessa tulee kummiski lisää maahanmuuttajia et tässä on se suurin ongelma että minkä takii suomi hakee lisää maahanmuuttajia tänne kun ei oo vielä kummiskaan työllistyneet ne edeliset maahanmuuttajat ja nehän ei oo saanu sitä työtä mitä ne haluu ja suomi silti tuo tänne lisää turvahakioita on se hyvä tietenkin seivata jonkun hengen mutta luottamusta pitäin olla niille jotka on täällä suomessa on tääl duunis ja asunu tääl pitkään antaa niille jonkinlaista työtä”.

Toisaalta he toivoavat myös sen että nuoria on motivoitava jatkuvasti ja työnantajien asenteisiin on päästävä vaikuttamaan. H4 kuvaa seuraavasti:

”Heitä pitäis vaan saada enemmän motivoitumaan niiku hakemaan niitä paikkoja. Ja helpottaa vois niiku silleen et työnantajat oisivat vähemmänennakoluuloisia ja epäroiviä niin oisvat avoimia ja ottaisivat nämä henkilöt ihan eri silmissä”.

He kaipaavat myös roolimalleja erialisissa paikoissa sekä siitä että viranomaiset todellakin kiinnostaisivat heistä ja haluaisivat auttaa entistä herkemmin

”Että pitäis se pitäis oikeesti olla semmoset henkilöt sanotaan muutamat henkilöt jotka jolla on kokemusta ja halu nii auttaa maahanmuuttajia ne yrittää ettiin työtä ja kouluu nii se on just se hyvä mikä vois parantaa maahanmuuttajanuorille. Mmm. Elikkä niiku sillä tavalla. Nii jos ne menee vaikka johonkin työfirmoihijn ne ei ymmärrä hyvin mut siel firmassa on töissä samanmaalainen maahanmuuttaja nii silloin auttais paljon et ne pääsis yhdellä askeleella eteenpäin. Joo. Sillä tavalla voitais helpottaa työllisyysongelmaa”.

Suomessa olevien maahanmuuttajanuorilla on tosi paljon haaveita kuten varmasti kaikilla muilla nuorilla. Ennen kaikkea he toivovat että heitä arvostettaisi enemmän suomalaisessa yhteiskunnassa ja nähtäisi mahdollisuuksina eikä uhkana. He etsivät rauhallista elämää ja peräänkuuluttavat myös oman mielirauhan jotta voisivat olla tavallisia kansalaisina eikä heitä leimata rikollisiksi ja turhiksi. He haluavat kouluttautua korkeasti ja päästä sitä kautta korkeaan ja arvostettavaan asemaan. mm. professoreiksi, lääkäreiksi, opettajiksi, viranomaisiksi jne..

He toivovat vakituista työpaikkaa ja saada nimensä kuuluville ja tehdä vaikutusta suomalaisessa yhteiskunnassa. Oma asemansa yhteiskunnassa vakiintumiseksi ja oman maan rakentamiseksi H4 esim. kuvailee seuraavalla tavalla:

”Mun mielestä jokaisen nuoren unelma on se että saa nimensä kuuluville saada jonkinlainen vaikutuksen tehtyä siihen maailmaan. Must tuntuu et ne halua näyttää et jos vaikka on maahanmuuttaja ei se tarkoita et mä en pystyisi tehdä mitään suurta. Jokaisella on jonkinlainen unelma niiku tehdä se ja näyttää. Olise missä maassa tahansa.

Voisitko tarkentaa sitä mitä tarkoittit?

Siis loppujen lopuksi unelmia on laidasta laitaan tärkein on se että pääsee sinne. Oli se ihan mitä tahansa ja että voisi sanoa että joo että kyllä mä”.

Tutkimuksen osallistuneet toivovat myös saavansa tasa-arvoisen aseman suomalaisessa yhteiskunnassa. He odottavat siitä että heille annetaan mahdollisuuden olla normaaleja nuoria eikä heitä syrjitä. He odottavat viranomaisilta enemmän kannanottoja tilanteen parantamiseksi sekä vähemmän yleistämistä. Kun kysyin minkälaisia haaveita tai unelmia maahanmuuttajanuorilla on, miltä heistä tuntuu sekä mitä heiltä puuttuu niin esim. Haastateltava 2 vastaa seuraavasti:

”Just toi että uskon et tää koskee ihan kaikkia niiku et heidät pistetään samalle tasolle kuin muutkin et heitä ei eristetä mitenkään et he oisivat erilaisia taustan takia vaan et heitä rohkaistaan et heitä kuunnellaan samalla tavalla kuin muita muita ihmisiä et kuunnellaan heidän asioita heidän taustaa ja näin edelleen annetaan tilaisuus ja ei syrjäytetä tai katota eri tavalla. Mun mielestä se että et katotaan samalla tavalla annetaan tilaisuus nii se on se minkä jokainen haluais ja se mikä saattais auttaa myös”.

Hän lähettää seuraavia terveisiä niin viranomaisille kuin muille tahoille:

”Joo tota semmoisia terveisiä että kaikille tilaisuus kaikkia katsotaan samalla tavalla, enemmän otetaan asioihin kantaa niiku hiljaisuudella niiku otetaan kantaa annetaan tilaisuus varsinkin maahanmuuttajille erittäin paljon he eivät ole omasta mielestään paljon esillä heitä ei huomioida heistä puhutaan muttei huomioida se on eri asia et ihminen pääsee toisen ihmisen lähelle mutta ei pysty puhumaan asioista se on eri asia kuin se että kuulee jostain.

Ottaa kantaa toho leimaamiseen koska sitä on aika paljon niiku että ihminen ei tiedä kuka olet ja niiku katsellaan taustaa ja niiku itse se on.

Niiku lopettaa ennakkoluulot leimaamiset. Kyl mun mielestä Helsingin kaupungin pitäis ottaa kantaa tollasii asioihin et toi pitäis lopppuu”.

11 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Päätettyäni tehdä opinnäytetyötäni maahanmuuttajanuorten työllisyydestä lähdin tutkimaan asiaa nuorten näkökulmasta, taka-ajatuksenani on saada vastapuhe olemassa oleviin käsityksiin ja tietoihin. Haluan tällä työllä tuoda esiin maahanmuuttajanuorten käsityksiä. Lähtökohtana on tuoda julki heidän vastapuheensa heihin kohdistuneisiin ennakkoluuloihin ja ongelmiin.

Vastapuhe on aina ”seuraava siirto”, se on toisin sanoen vastaus eli reagointia johonkin. Vastauksen sisältö on puolestaan tavalla tai toisella erimielisyyttä ilmaiseva. ”Vasta” tarkoittaa siis sekä vastausta että vastustusta. Vastauksen ja vastustuksen kohteena ovat kategorisointi ja kategoriat. Tarkastelen kategorisointia ihmisten luokittelemisen ja luonnehtimisen näkökulmasta, ja näin kuvaan mukaan tulee myös identiteetin käsite. Meitä kaikkia luokitellaan ja luonnehditaan jatkuvasti, ja niinpä myös vastapuhe on varsin tavallinen ilmiö. (Juhila 2004, 20.)

Leimattu identiteetti on kategoria, johon kiinnittyy poikkeuksellisen vahvoja, negatiivisia luonnehdintoja. On erityinen haaste puhua omaan identiteettiin kohdistuvaa kielteistä määrittelyä vastaan. (Juhila 2004, 20.)

11.1 Maahanmuuttajanuorten asema ja taustatekijät

Tutkimustuloksessa ilmenee, että leimaaminen ja yleistäminen vaikuttavat Suomessa somalitaustaisten nuorten elämään vahvasti ja heikentävät heidän mahdollisuudesta osallistua yhteiskuntaelämään sekä huonontavat somalinuorten huonomaineista asemasta entisestään. Paikkansa löytymisen tueksi nuoria pitää hyväksyä ja kohdata sellaisenaan kuin he ovat, heitä pitää nähdä yksilöinä joilla kukin on oma tarinansa. Maahanmuuttajanuorten lähtökohdat ja taustat on hyvä huomioida heitä käsiteltäessä. Tutkimusnuorilla ei ollut kovinkaan paljon kuva omasta kotimaastaan koska heidän maahantulo tapahtui varsin varhaisessa vaiheessa. Heillä ei ole muodostunut minkäänlaista kuva synnyin maastaan vaan elämä alkoi tässä yhteiskunnassa poiketen heidän vanhempinsa ja sukulaisiensa. He ihmettelevät, että heitä kuitenkin samaistetaan kuin somaliyhteisöön taustansa vuoksi, voisi olettaa, että heidän omaa asema suomalaisessa

yhteiskunnassa on jollain tavalla ennalta määrätty varsinkin negatiivisella perspektiivisellä.

Tutkimuksessa haastattelemini nuorten asema suomalaisessa yhteiskunnassa on epäselvää, he ovat maahanmuuttajan ja maahanmuuttajataustaisen välimaastossa olevia nuoria, jotka kokevat kuuluvansa enemmän suomalaiseen yhteiskuntaan ja tietävät että juuriltaan ovat maahanmuuttajia. Minulla oli vaikeaa päättää tai tuntui hankalalta määrittellä heitä selkeästi yhteen kategoriaan/vaihtoehtoon. He eivät täytä Martikaisen ja Haikkolan asettamia määrittäjä-ainakaan kielitaidon näkökulmasta, mutta työhön pääsemiseen liittyy enemmän vaikeuksia

Martikaisen & Haikkolan (2010, 9) mukaan itse maahan muuttaneilla, eli ensimmäisellä sukupolvella, voidaan olettaa olevan valtaväestöä enemmän hankaluuksia esimerkiksi kielitaidossa, koulutuksen vastaavuudesta ja työelämän taidoissa, joihin liittyy erilaisia integraatio-ongelmia.

Toisaalta minusta tuntuu, että he ovat tavallisia suomalaisia nuoria joiden arki ja elämä on Suomessa. Suomenkieli ja suomalainen yhteiskunta on ne, mitä he osaavat ja tuntevat parhaiten, eivätkä haaveile paluuta siihen mistä heidän juuret ovat. Kaikki haastattelut kävimme suomenkielellä huolimatta siitä, että olen heille tarjonnut mahdollisuuden kertoa somalian kielellä.

Haikkolan (2010, 223.) mukaan etnisyyteen liittyviä luokituksia ei kuitenkaan pääse pakoon. Monet tutkimukset osoittavat, että lapset tulevat kasvaessaan tietoisiksi vastaanottavien yhteiskuntien hierarkkisista luokituksista ja joutuvat miettimään omaa asemaansa suhteessa niihin (Portes ja Rumbaut 2001; Olwig 2003).

Haastatteluista selviää, että nämä nuoret tulivat Suomeen jäädäkseen, he ovat tulleet maahan niin pieniä joten heille ei ole muuta maailmakuvaa omasta maailmastaan. Heillä on kaikki edellytykset osallistua yhteiskuntaelämään ja rakentamaan omalta osaltaan suomalaista yhteiskuntaa. Heidän pääsy täysvaltaiseksi yhteiskuntajäseniksi vaatii heiltä paljon panostusta sekä ympäröivältä yhteiskunnalta hyvän vastaanoton. He ovat suomenkansalaisia, tuntevat olevansa osa tätä yhteiskuntaa ja suunnittelevat tulevaisuutensa Suomessa.

Valitettavaa on, että he elävät sellaisessa yhteiskunnassa, joka muistuttaa heitä usein mistä ovat peräisin ja siitä, että ovat hyvin poikkeavia ikään kuin olisivat väärä ryhmä

väärässä paikassa. He kamppailevat yhteiskuntaa vastaa joka määrittelee heitä ulkomaalaisiksi, maahanmuuttajiksi tai vähintään muistuttaa että ovat jostakin toisesta maasta eivätkä kunnolla kuuluu tähän. Näin nuoret saavat voimakkaita tunteita ja kokemuksia jotka herättävät sisäistä ristiriitaa sekä yrittävät tasapainottaa tätä sisäistä kamppailua. Heistä tuntuu siltä, että heidän asema suomalaisessa yhteiskunnassa on jollain tavalla ennalta määrätty ja he eivät sille asialle voi kovin paljon vaikuttaa. Heitä suututtaa miksi heitä ei voi kohdella samalla tavalla kuin kaikki muut nuoret, miksi eivät saisi elää rauhassa tavallisina yhteiskunnan jäseninä.

Somalit ovat Suomen suurimpia uusia maahanmuuttajataustaisia vähemmistöjä. Somalian väestörakenne on huomattavan nuori, sillä vuonna 2009, Suomessa asui 11 681 somalinkielistä henkilöä, joista hieman yli puolet oli alle 20-vuotiaita (Tilastokeskus 2010). Lapsuudesta kohti aikuisikää varttuvien somalinuorten määrä kasvaakin lähitulevaisuudessa. Monille heistä Suomi on ainoa maa, jossa he ovat asuneet. Voidaan siis kysyä, millaisiksi muotoutuvat nuorten identiteetit, kun heillä ei ole omakohtaista kokemuksia maahanmuutosta. (Oksanen 2010, 239.)

Maahanmuuttajanuoriin kohdistuu valtavia paineita suoriutua suomalaisessa yhteiskunnassa. Heille tulee odotuksia molemmalta yhteiskunnalta (maahanmuuttaja + suomalainen). Suorituspaineeet ovat heillä todella kova ja työläs, heidän pitää olla kunnan kundeja jotka käyttäytyvät taustayhteisön toivomuksen mukaisesti ja samalla pitää olla kova jätkä jotta saisi paikkansa ympäröivältä yhteiskunnalta. Tämä aiheuttaa kaksoisolentoa olemista, siis hän on kotona toisenlainen kuin ulkona kaveriporukassa.

Monikulttuuriset nuoret haluavat kuitenkin ylittää ja testata ennakkoluulojaan mieluummin kuin pitäytyä niissä kiinnikentiesiksi, että ovat saaneet tuntea nahoissaan, omassa elämässään, ennakkolaulujen pakottavan painon.

(Harinen & Ronkainen 2010, 281.)

Se, että he kuuluvat kahteen yhteisöön ja käyttävät molempien kulttuurin parhaita puolia antaa hyvät lähtökohdat menestyä mutta vastaavasti asettaa paljon odotuksia harteillaan. Heiltä odotetaan paljon ja heillä ei ole kovin paljon mahdollista epäonnistua. Tämä voi aiheuttaa pettymyksiä niin viranomaisille kuin tavallisille kansalaisille ja myös oman yhteisön jäsenille mutta ennen kaikkea heille itselleen. Minusta näin ollessaan nuoret ovat rikkaampia koska kuuluvat kahteen kulttuuriin ja olisi tärkeä että

he pitäisivät siitä kiinni, ja heidän kannattaa käyttää sitä hyödykseen vaikka erilaisuus on heidän kohtalonsa.

Maahanmuuttajanuorten asemasta puhuttaessa minusta täytyy miettiä tarkkaan mitä he osaavat, mihin he pystyvät, missä he tarvitsevat tukea ja millä tavalla tulisi tukea heitä. He joutuvat kuitenkin käymään prosessinsa läpi haasteineen ja vaikeineen joten ei kannatta asettaa liian suuria paineita heidän harteille. Toisaalta kun näin suuret paineet kohdistuvat heihin pitää vastaavasti muistaa tarjota heille tarvittavaa tukea jotta he jaksaisivat kantata vastuunsa ja samalla jaksaisivat elämään tasapainoisina yhteiskunnassamme.

Monikulttuurisille nuorille lankeaa kuin pakosta monitasoinen sillanrakentajan rooli monikulttuurisessa todellisuudessa. Nuoret ovat kulttuurien välisen tiedon ja ymmärryksen välittäjiä. Heistä haastetaan kulttuuriseksi, käytännölliseksi ja kielelliseksi tulkeiksi esimerkiksi silloin, kun perheen aikuisten ja ympäröivän yhteiskunnan välille syntyy ymmärryskuilu, tai silloin, kun nuorisotalon henkilökunta ei onnistu saamaan kontaktia toiminta-alueidensa maahanmuuttajanuoriin.

(Harinen & Ronkainen 2010, 283–284.)

11.2 Työllisyys ja koulutus sekä niiden tekijät ja esteet

Kukaan haastattelemanuorista ei ole onnistunut saamaan tähän saakka vakituista työpaikkaa yrityksestä huolimatta. Tämä lisää selkeästi nuorten epävarmuutta tulevaisuudesta ja aiheuttaa pelkoa suunnitella omaan tulevaisuutta Suomessa. Maahanmuuttajanuorten työllistymisellä ja kouluttautumisella luodaan vahvaa pohjaa yhteiskunnan integroitumiseen ja elämänhallintaan. Toisaalta tiedän että vakituisen työpaikan saanti ei ole yksinkertainen asia, vaan se on vaikea tai vähintäänkin haastava myös suomalaisille nuorille. Kun vakituisen työpaikan saanti on vaikeaa syntyperältään suomalaiselle nuorelle, niin luonnollisesti maahanmuuttajanuorelle vaikeudet ovat kahdenkertaiset siis tuplasti. Maahanmuuttajanuorten kohdalta hyvän onnen lisäksi siihen tarvitaan tukipalveluita ja joskus jopa kädestä pito-ohjausta.

Tutkimustuloksessa nousee esille, että maahanmuuttajanuorten kohtaama jyrkin ja vaikein syrjintäkokemus ja negatiivisin asenne ovat työnhakutilanteessa. Tässä tarvitaan täydentäviä, räätälöityjä ja auttavaisia tukitoimenpiteitä nuorten työhakemisen helpottamiseksi. Valmentavia koulutuksia ja tilaisuuksia on saatava niin työnantajille

kuin nuorille itse. Nuorille on myös järjestettävä käytännöllisiä harjoituksia työnhakutilanteisiin liittyen jopa tarvittaessa kädestä pitäen. Tiedämme, että palvelu on saatavilla ja viranomaiset tekevät parhaansa mukaan auttaakseen nuoria, mutta räätelöityä heille suunnattuja palvelumuotoja tutkimuksen mukaan tuntuu puuttuvan.

Tarvittavan tuen riittämättömyys ja ymmärryksen puute on tutkimuksessa haastateltavien kohdalta nousut esille. Heistä tuntuu että niin tavalliset kansalaiset, kuin viranomaisten tai muut toimijat eivät yleensä ymmärrä sitä kokonaista maahanmuuttajanuorta taustoineen ja lähtötilanteineen, vaan he odottavat heiltä tiettyjä normeja ja käyttäytymisiä automaattisesti. Vanhemmat myös toivovat heiltä enemmän menestymistä ja odottavat heidän voittavan omia pulmiaan helposti. Tämä aiheuttaa kovaa sisäistä ristiriitaa ja lisää heidän avuttomuuden tunnetta. Kun ei yksin jaksa kantaa sitä suurta vastuuta eikä muut ymmärrä heitä niin keinot ovat vähissä ja ollaan heikoilla jäillä. Joskus vanhemmat eivät itse osaa tai ymmärrä asioita, mistä nuoret puhuvat tai miten käyttäytyvät joten eivät pysty tarjoamaan sitä oikeata apua.

Aikaisemmat tutkimukset osoittavat, että jopa työllisyystilanne maahanmuuttajien keskuudessa on eroja, joidenkin maahanmuuttajaryhmien työllisyystilanne on heikompi kuin toiset. Tämä osittain johtuu siitä, että heidän työllistymiseksi tarvitaan enemmän rakenteellisempaa toimintaa. Tutkimukset osoittavat myös että Suomessa parhaiten menestyy ne maahanmuuttajat jotka ovat lähempänä kuin kantaväestö. Esimerkiksi Suomessa olevien somalitaustaisten menestyminen työmarkkinoilla tuntuu edelleen ontuvan, vaikka on todettava, että viime aikoina se on mennyt parempaan suuntaan.

Viranomaisilla ja muilla toimijoilla on joskus kiire eivätkä pysty tukemaan nuorta tarpeen mukaisesti vaan on pärjättävä itse. Mikä on se apu mitä tarvitsen, mistä sitä haen tai keneltä? Kuka tai ketkä välittää minusta? Olenko itse tullut tai kasvanut väärään maahan? Olenko itse ongelma? Ovat monen muun kysymyksen kanssa sellaisia kysymyksiä joita maahanmuuttajanuoria joutuu pohtimaan joskus jopa ratkaisemaan yksin. Kaveri tai joku läheinen ystävä on monelle maahanmuuttajanuorelle ainoa apu mutta riittääkö?

Tutkittavien mukaan Helsingissä on sellaisia asiallisia työnantajia ja tavallisia kansalaisia mutta valitettavasti heidän ääniä ei yleensä kuulla, vaan maahanmuuttajista ja lähinnä somalialaisista muodostanut kuva on yleensä negatiivista, ei asiallisten ääni on

esillä paljon voimakkaampi. Tässä Medialla on merkittävä rooli jos ja kun halutaan nostaa nuorten aseman paremmaksi. Ihan varmasti pieni joukko maahanmuuttajaryhmä ei pysty millään tavalla vastustamaan tai puolustamaan omia oikeuksiaan valtavan isoa mediaa vastaan.

Koulutukseen liittyen he eivät ole tutkimuksen mukaan kohdanneet minkäänlaista syrjintää, pikemmin peruskoulussa saivat arvokkaan ja hyvän opetuksen sekä mahdollisuuden opiskella tasavertaisina jäseninä ja jopa tiedostavat että heille on järjestetty erityisopetusta tarvittaessa. Tämä on kuitenkin jäänyt heiltä kuten kaikilta muilta peruskoulunpäättäneitä jonka jälkeen piti pärjätä omin voimin. Tässä tutkimusnuoret ovat vahvasti kertoneet ikävöivänsä sitä tarvittavaa tukea ja apua. He nostivat sen esille, että vanhempien rooli on vähentynyt samalla koska eivät voineet tarjota apua enää kovin paljon.

Helsingin sanomien (16.1.2012) mukaan Helsingin kaupunki aikoo tarjota tukityötä sadalle maahanmuuttajalle tänä vuonna, kaupunki on tukemassa maahanmuuttajien työllistymistä 1,8 miljoonalla eurolla. Helsingissä toteutetaan myös paljon kohdennettuja hankkeita joilla pyritään tukemaan maahanmuuttajanuorten työllisyyttä, ylipäättänsä niillä pyritään parantamaan nuorten asemaa yhteiskunnassamme. Nämä hankkeet tarjoavat läheltä maahanmuuttajanuorille tukea, neuvontaa ja ohjausta. Hankkeiden toteuttajilla on vankka kokemus maahanmuuttajatyöstä ja toimivat verkostoituneesti. Hankkeet täydentävät julkkishallinnon tarjoamia palveluita ja tarjoavat välitöntä tukea nuorille mutta ne tavoittavat vain pieni osa maahanmuuttajanuorista ja kuten sanotaan projektit loppuvat aina aikoinaan.

Minusta Suomessa olevien työttömien (maahanmuuttajien + suomalaisten) panostaminen on ensiarvoisen tärkeä, vaikka pitkántähtäimellä tarvitsisimme työperäistä työvoimaa ulkomailta. Suomessa olevat resurssit on kyettävä käyttämään ja hyödynnetämän tehokkaammin kuin tällä hetkellä uhkaavan työvoimapulan vähentämiseksi. He osaavat suomenkieltä, tuntevat suomalaista kulttuuria ja systeemejä sekä omaksuvat kotimaan tavat paremmin kuin uudet tulijat. Heihin on mennyt paljon yhteiskunnan resurssia ja heissä on potentiaalia joten heistä on saatava takaisin kaikki mahdollista irti. Heidän työllistymisessä on puutteita samalla kun työvoimapula uhka on edessämme, ihmettelenkin miksi nämä palikat eivät voi kohdata? mikä siinä on este ja missä on vika yhteiskunnassa?

Maahanmuuttajanuorten työllisyyden parantamiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa sen sijaan tarvitaan viranomaisten toimesta lähteviä systemaattisempia tapoja ja keinoja puuttua olemassa oleviin ongelmiin, heidän työllisyystilanteen tukemiseksi tarvitaan pitempiä ja jatkuvia toimenpiteitä ja kokonaisia pitkällä tähtäimellä tehtyä strategisia ratkaisukeinoja.

11.3 Asenteet ja ennakkoluulot

Suomella on ollut tyypillistä etnisyyden ja valtion sidos: Suomi on viiden vuosikymmeniin saakka ollut etnisesti suomalaisten maa. Maahanmuuton lisääntyminen on kuitenkin rikastuttanut Suomen suhteellisen yhtenäistä etnistä pohjaa. Tilanne on monelle kantaväestöön kuuluvalla uusi ja vaatii paitsi erilaisuuden sietokykyä myös kulttuurista sopeutumiskykyä. (Alasuutari & Ruuska 1999, 209–214.) Tottuminen etniseen ja kulttuuriseen erilaisuuteen ei ole ollut kaikille suomalaisille helppoa. Magdalena Jaakkolan mukaan suhtautuminen maassa asuviin ulkomaalaisiin oli erityisen kielteistä 1990-luvun alussa, jolloin tilanne oli monille suomalaisille uusi. (Pitkänen 2003, 263.)

Minusta somalialaisnuoriin kohdistama rasismia ja syrjintä osittain johtuu tietämättömyydestä, osittain siitä, että he ovat Suomessa suurin yksittäinen afrikkalais-, pakolais- ja muslimiryhmä. Tämä aiheutti monelle suomalaiselle jännitystä ja jopa pelkoa. On luonnollista että ihmiset yleensä pelkäävät sellaisista asioista josta eivät tiedä ja oma käsitys perustuu annetun kuvan mukaisesti. Suomen kansalla ei ole ollut helppoa tottua moiseen muutokseen heti ja sen tilanteen ymmärtäminen ja hyväksyminen on vienyt aikaa, kukin omalla tahdilla ja ajalla. Suomalainen yhteiskunta joka eli hyvin yhtenäisesti ja jollei ole ollut paljon kokemuksia suurista afrikkalaisista pakolaisista oli kerta heitolla saanut vastaanottaa ja muutosprosessi lähti käyntiin.

Julkista maahanmuuttokeskustelua on kunnallisvaalien 2008 aikana ja sen jälkeen hallinnut puhe turvapaikanhakijoista ja maahanmuuton rajoittamisesta (Keskinen 2009). Suomalaisessa nuorisotutkimuksessa maahanmuuttoa on usein katsottu toisenlaisista näkökulmista: rasismin on todettu olevan keskeinen osa joidenkin monikulttuurisista taustoista tulevien nuorten arkea (esim. Perho 2001; Hautaniemi 2004). On myös esitetty, että lasten ja nuorten välinen rasismi on asia, joka tulee vain harvoin aikuisten tietoon eikä nuorten ole siitä helppo puhua (Rastas 2007).

(Kivijärvi & Honkasalo 2010, 257.)

Toinen merkittävä tekijä on ensimmäisten somalialaisryhmän tulo Suomeen 90-luvulla jolloin sama aikaisesti oltiin lamassa. Taloustilanne heikkeni silloin ja työttömyys on paisunut huippulukemiin. Ihmisille annettiin ymmärtää, että ongelmat ja vaikeudet johtuvat juuri somalialaisista jotka tulivat kaukana tänne viemään suomalaista hyvinvointia. On muistettava, että somalialaisista saatu negatiivista kuva on rakentunut vuosien varrella ja juuri media on ollut yksi keskeisimmistä tekijöistä.

Tutkimusnuoret ovat osa tätä yhteiskuntaa ja he eivät yksin pysty kiillottamaan tätä pitkään tahraantunutta kuvaa.

Taloudellinen lama myös vaikutti osaltaan suomalaisten kielteisiin asenteisiin. Vuonna 1993 turvapaikanhakijoita tuli Suomeen yllättäen suhteellisen runsaasti. Laman ja lisääntyneen työttömyyden oloissa maahanmuuttajat koettiin sosioekonomiseksi uhkaksi. Tämä teki juuri noina vuosina entistä suurempina määrinä maahan muuttaneiden henkilöiden työllistämisen lähes mahdottomaksi, mikä vaikutti kielteisesti paitsi heidän integroitumiseensa ja hyvinvointiinsa myös heihin kohdistuviin asenteisiin. (Jaakkola 1989; 1995; 1999.) (Pitkänen 2003, 263–264.)

Suvaitsevaisuus on Suomessa itsestään selvä asia monella tasolla, mutta miten se toteutuu käytännössä ja arkielämässä on mielestäni hyvin erilainen kuin mitä laissa on määritelty ja papereissa. Kaikki lait jotka liittyvät asiaan antavat vahvan suojan ja hyvän oikeusturvan maahanmuuttajien aseman vahvistamiseksi (mm. Yhdenvertaisuuslaki, työsuojelulaki yms). Silti rasismi ja syrjintä ovat jollain tavalla edelleen olemassa vahvasti mukana maahanmuuttajien elämässä ja se että todellinen monikulttuurinen Suomi jossa kaikilla on tilaa olla oma itsensä ja ei tarvitse tuntea eriarvoisuutta on ihannetavoite, siihen pääsemiseksi on pitkä matka joka tarvitsee työtä ja asennetta niin päättäjiltä, tavallisilta kansalaisilta kuin itse maahanmuuttajista.

Seppälä (2003, 226) ottaa esille, ettei ole kauan siitä kun hallitusvalta on suhtautunut vilpittömästi ulkomaalaisiin ja maahanmuuttajiin liittyviin asioihin. Päinvastoin monet päättävät tahot vaikenivat ja olivat enemmän hiljaa asioista. Tämä saattoi antaa tavallisille kansalaisille sellaisen kuvan että syrjintä on asiaankuuluva tai välitti sellaista hiljaista tietoa että tiettyjä maahanmuuttajaryhmää voi oikeutetusti kohdella syrjiväsi/alistavasti.

Olen huolestani viimeaikaisten vaalitulosten ansiolla nousutta maahanmuuttajavastaisuus Suomessa. Maahanmuutosta keskustellaan todella vilkkaasti mikä on sinänsä

hyvä asia, mutta yleinen ilmapiiri: toisten oikeuksien loukkaaminen (mm. sosiaalisen median kautta) on tukennut jollain tavalla maahanmuuttovastaisuutta ja käynnistänyt tiettyjen ryhmien kohdistamaa vihamielisyyttä mm. somalialaisiin. Maahanmuutosta on viime aikoina Suomesta tullut puheenaiheeksi, toisaalta erittäin tiukan sävyn ja toisaalta hyvin perusteellisesti. Siitä on tullut yksi vaaliteemoista ja asia on politisoitu, sillä on yritetty ratsastaa ääniä sekä sen alaisuudessa on loukattu paljon Suomessa asuvien maahanmuuttajien oikeuksista.

Tutkimusnuorilla on myös ilmennyt osittain omia ennakoasenteita suomalaisia kohtaan jotka suurin osa liittyvät työntekoon. Osa heistä ajattelee etukäteen että heitä ei kuitenkaan hyväksytä kunnon työntekijöiksi monista yrityksistä huolimatta. He ikään kuin olisivat halunneet sovittelijoita työntekijän ja työnantajien välillä. Tämä antaa merkkejä siitä, kuinka paljon epäluulot paikkaavat ja täyttävät suuren tiedon puutteen aukkoon puolin ja toisin.

Niemelän (2006, 186) mukaan Suomalaisilla ja somalialaisilla on molemmilla ennakkoluuloisia ajatuksia toisistaan, mikä johtunee suurelta osin kontaktien ja tiedon puutteesta. Nuorten monikulttuuriset ystävyysuhteet ovat haastava aihe, johon tulisi kiinnittää enemmän huomiota.

Suomen suvaitsevaisuusprosessi on mennyt hyvään suuntaan hyvällä vauhdilla, tätä minä haluan säilyttää ja toivon että maahanmuuttajanuoret saavat osallistua kehittämään sitä yhteistä suomalaisyhteiskuntaa yhdessä kaikkien Suomessa asuvien kanssa. Toivon myös että Suomesta saadaan sellaisena suvaitsevana maana, jossa kaikille on sijansa ja ihmiset voivat hyvin sekä kohtaavat toisensa tasavertaisesti.

11.4 Ehdotukset

11.4.1 Toimivia rakenteita ja roolimalleja

Tutkittavien mielestä työllisyyden parantamiseksi olisi hyvä kehittää yksilöllistä työllisyyspolkua ja räätälöityä neuvonta- ja auttamiskeinoja. Heidän mielestä he tarvitsivat maahanmuuttajataustaisia virkailijoita roolimalleiksi jotka voisi olla töissä työvoimatoimistoissa joihin on helppoa lähestyä ja samalla ymmärtäisivät heitä paremmin. Toisaalta he tarvitsevat välikäsiä ja väyliä työnantajiin, jotta työnantajien suhtau-

tuminen maahanmuuttajanuoriin olisi enemmän positiivista ja ennakkoluulot olisi vähemmän.

Tutkimuksessa osallistuneet nuoret arvostavat koulutusta ja työntekoa, he tietävät että heillä on hyvä onni koska pääsivät juuri Suomeen jossa heillä on mahdollisuus saada korkeatasoista ja maksutonta koulutusta. Koulutukseen pääsemiseksi he eivät koe liittyvän asenteita mutta juuri työhön pääsemiseen voisi liittyä. Koulutuksen & työllisyyden kautta heidän yhteiskunta osallisuutta pitää lisätä ja heille tulisi kehittää räätälöityjä entistä enemmän tukea, ohjausta ja opastusta heidän asemansa parantamiseksi. Tutkimuksen valossa näyttää, että nuoret malttavat kärsivällisesti odottamaan niiden mahdollisuuttaan ja uskovat parempaan huomiseen. He toivovat hartaasti että tässä yhteiskunnassa heitä nähtäisi mahdollisuutena eikä uhkana.

Nuorten onnellisuus liittyy myös heidän asemansa parantamiseen, tutkittavat nuoret kokevat olevansa onnellisessa asemassa kuin vanhempiensa mutta samalla haluaisivat ja vaativat päästä nimittelystä ja yleistymistä pois. Ihmettelen ja mietin kuinka pitkään nuoret jaksavat ja sinnittelevät elätä piilossa tai pöydän alla rasismia pakoon. Jokainen meistä voisi itse ajatella ja asettua näiden nuorten tilalle, sekä miettiä mikä olisi elämänlaatumme jos eläisimme niin ristiriitaista elämää jossa on vaikea tietää onko vierana tai tavallinen kansalainen.

Etsivää työllisyystoimenpiteitä jossa maahanmuuttajanuoria valmennetaan, tuetaan kädestä pitäen ja autetaan työelämään pääsemiseksi ja pysymiseksi olisi minusta hyvää kokeilla ja kehittää. Siinä on oltava matalan kynnyksen keinoja ja lähestymistapoja jossa heitä tutustutetaan olemassa oleviin palveluihin ja samalla ohjataan uusiin. Viranomaisten ja maahanmuuttajanuorten välisen suhde ja luottamus on parannettava jotta nuoret voittaisivat omia ennakkoluulojaan ja toivottomuuttaan, sekä saisivat rakentaa tulevaisuutensa mahdollisimman optimistisina.

Työviranomaisten ja muiden maahanmuuttajanuorten kanssa toimivien tahojen verkostoitumista tulisi miettiä, tukitoimenpiteiden saatavuutta ja tietotuskyennystä olisi madaltava. Avoimuuden ja yhteistyö itse nuorten kanssa auttaa nuoria hakeutumaan entistä enemmän viranomaisiin ja uskomaan tulevaisuuteen. Maahanmuuttajanuoret olisi hyvää käsitellä kokonaisvaltaisesti huomioiden taustatekijät mahdollisuudet ja rajoitteet. Olettamalla, että kaikki on selvää, ei vie yksinäistä nuorta eteenpäin kovin pitkälle.

11.4.2 Nuorten aseman parantaminen ja puolestapuhujien löytäminen

Tutkimusnuoret tiedostavat, että median kautta on esimerkiksi somalinuorten maine pahasti tahraantunut Suomessa, eivätkä he itse yksin pysty kiillottamaan sitä kuvaa, vaan he tarvitsevat sellaisia voimakkaita keinoja murtaa ennakkoluulot ja stereotyyppiset heihin kohtaan. Nuorten syrjintä ja rasismi vastaan pitää taistella entistä tehokkaammin ja näkyvämmiin vaikka Suomessa rasismin vastaisten toiminta on hyvin kehittynyt, niin se pitää lisätä ja siihen on uskallettava puuttua entistä enemmän ja herkemmin. Tämänkaltaisia esteitä ja rajoitteita on heistä kitkettävä paitsi suomalaisen yhteiskunnan arjesta että erityisesti työmarkkinoilta.

Minusta somalinuorten aseman parantamiseksi on yhteiskunnaltamme löydettävä puolestapuhujia joita kuunnellaan ja kunnioitetaan. Jos yhteiskunnaltamme löytyy paljon sellaisia henkilöitä jotka huonontavat maahanmuuttajanuorten mainetta, ihmettelen ja peräänkuulutan, miksei löytyisi sellaisia johtohahmoja jotka uskaltavat tulla esille puhumaan nuorten puolesta. Uskoisin, että tämä olisi erittäin tärkeä keino maahanmuuttajanuorten maineen ja ylipäättänsä yhteiskunta-aseman parantamiseksi. Suomalaisessa yhteiskunnassa ei pitäisi ole vaikea löytää sellaisia puolestapuhujia jos on uskallusta ja halua.

11.4.3 Keskustelua on laajennettava ja nuoria kannustettava entistä enemmän

Minusta suomalaisessa yhteiskunnassa on avattava keskustelua juuri maahanmuuttajanuorten tilanteen vaikuttamiseksi. Esimerkiksi somaliyhteisön ikä rakenne Suomessa on varsin nuori, huomattava osa somalialaisista on alle työikäisiä sekä lasten osuus on hyvin merkittävä. Tällä voidaan vaikuttaa Suomessa syntyneiden eli toisen sukupolven asema yhteiskunnassamme ja samalla vähentää tuleviin integroitumisongelmiin. Yhteiskunta asenteisiin vaikutetaan ja muutetaan parhaiten juuri keskusteluiden ja kannanottojen kautta, ongelmat ja epäkohdat on puhuttava avoimesti, rasismi, syrjintä ja epätasa-arvo kitkettävä yhteiskunnasta ilman että niitä väheksytään, tai yleistetään ja toisia kunnioitain. Vitsillä ja ei ole syytä loukata toisten ihmisten oikeuksia

Nuoria tulisi motivoida ja kannustaa, ettei luovuttaisi ja samalla rohkaista heitä pyrkiä parempiin tuloksiin eivätkä tyytyisi vähempään. Jos maahanmuuttajanuorella tulee sellainen toivoton olo, että tuntee olevansa ulkopuolinen eikä kukaan välitä hänestä, hän voi luopua ja miettiä että, koska tästä maasta ei tule mitään minulle niin EI pidä-

kään tälle antaa mitään. Tämä on yksi pahimmista tilanteista, johon maahanmuuttajanuori voi joutua, mikä puolestaan helposti johtaa syrjäytymiseen ja toivon menettämiseen. Silloin hän on altis kaikenlaisille riskitekijöille ja lopulta voi joutua väärin ryhmien piiriin.

12 LÄHTEET

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerts Kirjapaino Oy.

Haikkola, Lotta 2010. Etnisyys, suomalaisuus ja ulkomaalaisuus toisen sukupolven luokitteluissa. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Haikkola, Lotta (toim.) 2010. Maahanmuutto ja sukupuolet. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki: Hakapaino.

Harinen, Päivi & Ronkainen Jussi 2010. Uusi tuuli puhaltaa, painaa pilviin juuret. Monikulttuuriset nuoret ja kulttuurisen erilaisuuden puolustus. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Haikkola, Lotta (toim.) 2010. Maahanmuutto ja sukupuolet. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki: Hakapaino.

Helsingin sanomat 16.1.2012. Artikkelin luettu 16.1.2012

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. GAUDEAMUS Helsinki University Press.

Ihmisoikeudet. 2012. Maahanmuuttajat. WWW-dokumentti
<http://www.ihmisoikeudet.net/index.php?page=maahanmuuttajat>. Luettu 13.1.2012

Infopankki. 2012. Pakolaiset ja turvapaikanhakijat. WWW-dokumentti.
http://www.infopankki.fi/fi-FI/pakolaiset_ja_turvapaikanhakijat. Luettu 12.1.2012

Joronen & Salonen 2006. Rasismi ja etninen syrjintä- ajatuksia ja tekoja. Teoksessa Salonen, Annamari & Villa, Susan (toimit.) 2006. Rasismi ja etninen syrjintä Suomessa. Helsinki : Cosmoprint

Juhila, Kirsi 2004. Leimattu identiteetti ja vastapuhe. Teoksessa Jokinen, Arja, Huttunen, Arja, ja Kulmala, Anna (toim.) Puhua vastaan ja vaieta. Yliopistokustannus University Press Finland Ltd. GAUDEAMUS. Helsinki 2004.

Kivijärvi, Antti & Honkasalo, Veronika 2010. Monikulttuuristen nuorten ja nuorisotyöntekijöiden tulkintoja rasismista. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Haikkola, Lotta (toim.) 2010. Maahanmuutto ja sukupuolet. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki: Hakapaino.

Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka, aineiston hankinta, käyttö ja säilytys. Toinen uudistettu paino. Vastapaino Tampere 2011.

Linnanmäki-Koskela, Suvi 2010. Maahanmuuttajientyömarkkinaintegraatio. Vuosina 1989-93 Suomeen muuttaneiden tarkastelua vuoteen 2007 asti. Tutkimuksia 2. Helsinki: Edita Prima Oy.

Maahanmuuttovirasto. 2012. Opiskelijat. WWW-dokumentti.
<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=8,2476,2538>. Luettu: 13.1.2012

Maahanmuuttovirasto. 2012. Pakolaiskiintiö. WWW-dokumentti.
<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=8,2476,2538>. Luettu: 13.1.2012

Maahanmuuttovirasto. 2012. Paluumuuttajat. WWW-dokumentti.
<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=8,2476,2538>. Luettu: 13.1.2012

Martikainen & Haikkola 2010. Sukupolvet maahanmuuttajatutkimuksessa. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Haikkola, Lotta (toim.) 2010. Maahanmuutto ja sukupuolet. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki: Hakapaino.

Monitori 2012. Näkökulma: Maahanmuuttajat ja työllisyys. WWW-dokumentti <http://www.monitori-lehti.fi/intermin/monitori/cms.nsf/pfbc/4A3E6B408A873C17C225783B003908E5> Luettu 22.1.2012.

Niemelä, Heli 2006. Somalialaisen ja suomalaisen nuoruuden risteyksessä. Teoksessa Martikainen, Tuomas (toim.) 2006. Ylirajainen kulttuuri. Etnisyys Suomessa 2000-luvulla. Helsinki: Hakapaino.

Peutere, Laura 2010. Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2009. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 88/2010 Tampere. Paino: Tampereen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print.

Pitkänen, Pirkko 2003. Erilaisia mutta samanarvoisia: Kohti toimivaa monikulttuurisuutta. Teoksessa Simola, Raisa & Heikkinen, Kaija (toim.) 2003. Monenkirjava Rasismi. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy

Puuronen, Vesa 2003. Arkipäivän rasismi Suomessa. Teoksessa Simola, Raisa & Heikkinen, Kaija (toim.) 2003. Monenkirjava Rasismi. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy

Seppälä, Antti 2003. Syrjintä, lainsäädäntö sekä kansainväliset sopimukset ja viranomaisten toimet. Teoksessa Simola, Raisa & Heikkinen, Kaija (toim.) 2003. Monenkirjava Rasismi. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy

Simola, Raisa & Heikkinen, Kaija (toim.) 2003. Monenkirjava Rasismi. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy

Sisäasiainministeriö. 2011. Maahanmuuton vuosikatsaus. WWW-dokumentti [http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/c5c9c16054f36515c22578e70026d4e3/\\$file/sm_maahanmuuton%20vuosikatsaus_netti_5.8.2011.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/c5c9c16054f36515c22578e70026d4e3/$file/sm_maahanmuuton%20vuosikatsaus_netti_5.8.2011.pdf). Luettu 15.1.2012.

Valtiovarainministeriö. 2012. Työperäiset maahanmuuttajat. WWW-dokumentti. Työmarkkinajärjestöt: Työperäinen maahanmuutto täydentämään suomalaista työvoimaa. 2006. Luettu 14.1.2012

Yhdenvertaisuus 2012. Työkalupakki syrjintää vastaan. WWW-dokumentti. SEIS- Suomi eteenpäin ilman syrjintää? Projektin esitteessä. Toukokuu 2004. WWW-dokumentti. <http://www.yhdenvertaisuus.fi/@Bin/114828/yvlakiesite.pdf>. Luettu 25.1.2012

HAASTATTELUSOPIMUS/LUPA

Olen Abdulkadir Ahmed-Nur Hadafow, opiskelen yhteisöpedagogiksi Mikkelin ammattikorkeakoulussa. Etsin haastateltavia 17-24vuotiaita maahanmuuttajataustaisia nuoria oppinäytetyötäni varten, jonka tarkoituksena on tutkia somalinuorten työllisyystilanteesta Helsingissä. Tutkimukseni tavoitteena on selvittää maahanmuuttajanuorten(erityisesti somalialaistaustaisten) työllistymistilannetta Helsingissä juuri heidän näkökulmastaan, samalla haluan nostaa maahanmuuttajanuorten ääni kuuluville.

Tutkimustyötäni varten haastattelen 6-7 pitkään Suomessa asuneita somalitaustaista nuorta, haastattelu nauhoitetaan vain oppinäytetyön tarkoitukseen. Haastattelun osallistuminen on vapaaehtoista ja osallistumispalkkioksi tarjoan 1 elokuvalippu/henkilö. Lupaan käsitellä ja säilyttää aineistoa huolellisesti. Haastattelu nauhat tullaan tuhoamaan tutkimuksen päätyttyä. Henkilötietonne ei tule millään tavalla esille oppinäytetyössä eikä missään muussa yhteydessä. Haluan myös korostaa, etten raportoi millään tavalla tutkimusaineistossa ilmeneviä yksittäisiä ihmisiä koskevia tietoja kenellekään tutkimushankkeen ulkopuoliselle ihmiselle.

Tämä lupaussopimus on tehty kahtena samanlaisena kappaleena, yksi kummallekin sopijapuolelle.

Paikka ja aika

Haastateltavan allekirjoitus ja nimenselvennys

Haastattelijan allekirjoitus ja nimenselvennys

Teemahaastattelurunko:

TAUSTA KYSYMYKSET:

- Kerro itsestäsi?
- Minkä ikäisenä tulit Suomeen? Kenen kanssa?
- Oliko suomenkielen oppiminen helppoa/vaikeata?
- Onko sinulla suomalaisia kavereita tai ystäviä?
- Koetko olevasi maahanmuuttaja/suomalainen nuori tai molempia?
- Mikä koet teidän asemanne olevan suomalaisessa yhteiskunnassa?
- Kuinka paljon maahanmuuttajanuoria on Helsingissä?
- Pääsitkö haaveesi ammatin/koulutuksen peruskoulun jälkeen?
- Jos olet niin mikä auttoi pääsemään? Jos ei, mikä on vaikeuttanut?

TYÖELÄMÄÄN LIITTYVÄT KOKEMUKSET JA TIEDOT:

- Mikä on maahanmuuttajanuorten työllisyystilanne Helsingissä?
- Oletko ollut työelämässä mukana? Minkälaiset/millainen?
- Millaista työtä nuoret toivoisivat?
- Kerro työhakemuskokemuksistasi?
- Mitkä asiat helpottivat saamaan työpaikan?
- Mitkä asiat vaikeuttivat/estivät pääsemään työelämään?
- Mikä motivoi maahanmuuttajanuoria etsimään/tekemään töitä?
- Millaisia hyviä kokemuksia sinulla on työnantajia kohdattaessa?
- Millaista koulutusta ja töitä nuoret toivoisivat?
- Vaikuttaako koulutus työnsaamiseen ja miten?
- Mikä on kielitaidon merkitys työpaikansaamisprosessissa?
- Mitkä ovat nuorten koulutusmahdollisuudet Helsingissä?
- Kenellä/keillä on keskeinen rooli maahanmuuttajanuorten työllistymisessä?

ASENTEET JA ENNAKKOLUULOT:

- Mikä on maahanmuuttajanuorten työllisyystilanne Helsingissä/pääkaupunkiseudulla?
- Minkälaiset suomalaiset työnantajat ovat?
- Onko sinulla omia ennakkoluuloja työnantajia kohtaan? Kuvaile?
- Mitkä ovat maahanmuuttajanuorten syrjäytymisen syyt?
- Mikä on rasismien ja ennakkoluulojen vaikutus nuorten työllistymisessä?
- Miten työnantajien ennakkosenteet vaikuttavat maahanmuuttajanuorten työllistymisessä?
- Kerro minkälaisia hyviä sekä huonoja kokemuksia sinulla on työhön liittyen?
- Mitä siinä oli hyvä/huono.?
- Kerro esimerkki tilanteita?
- Koitko tuleesi ymmärretyksi työn haettaessa/ tehdessä, jos et ole niin mikä oli mielestäsi syy siihen?

KEHITTÄMISEN TOIVEITA:

- Miten voidaan parantaa maahanmuuttajanuorten työllisyystilannetta?
- Mitkä asiat voisivat helpottaa/tukea maahanmuuttajanuorten työllisyystilannetta ja miten?
- Miten päästään maahanmuuttajanuorten työllisyysongelmasta?
- Minkälaisia haaveita/unelmia maahanmuuttajanuorilla on?
- Onko sinulla toiveita tai terveiset viranomaisten tai muiden työntekijöiden toiminnan suhteen?
- Minkälaisia toiveita ne ovat?
- Miltä Helsingin maahanmuuttajanuorista tuntuu? Mitä heiltä puuttuu?